

JAARPLAN 2021

inclusief meerjarige doorkijk 2022-2024

VOOR MENS EN VOOR WATER

november 2020

INHOUD

VOORWOORD	5
BEGROTING IN HET KORT	6
1. PROGRAMMA'S 2021 / PROGRAMMAPLAN 2022-2024	8
1.1 Waterveiligheid	8
1.2 Voldoende en gezond water	11
1.3 Gezuiverd water	16
1.4 Bestuur en ondersteuning	19
1.5 Algemene thema's	27
2. FINANCIËN	30
2.1 Meerjarenraming.....	30
2.2 Uitgangspunten	32
2.3 Netto lasten	32
2.4 Kostentoerekening.....	33
2.5 Belastingopbrengsten en tarieven.....	34
2.6 Investeringsuitgaven.....	38
2.7 Reserves en voorzieningen	38
2.8 Financiering	39
2.9 Risicoparaagraaf	45
2.10 Verbonden partijen	48
3. VASTSTELLEN BEGROTING 2021	50
BIJLAGEN	51
Bijlage 1 Investeringsplan 2021-2024	51
Bijlage 2 Jaarplan naar kosten- en opbrengstensoorten	59
Bijlage 3 Kostenverdeelstaat / Verdeling netto lasten.....	60
Bijlage 4 Overzicht kengetallen	61
Bijlage 5 KPI's Jaarplan 2021 (2021-2024).....	62

VOORWOORD

We leven in een bijzondere tijd. De coronacrisis heeft grote impact op ons leven. Veel medewerkers werken vanuit huis en de samenwerking met collega's, onze partners en bewoners gaat steeds vaker digitaal. In 2020 is met deze manier van werken ervaring opgedaan. Wij zijn onder de indruk van de flexibiliteit en veerkracht van onze medewerkers en al het werk dat tot nu toe in de corona tijd verzet is. Wij hopen dat dit in 2021 voortgezet kan worden. De crisis heeft ook invloed op ons financiële beleid. En ondanks deze invloeden verwachten wij het bestuursakkoord 'Voor mens en voor water' ook in 2021 uit te kunnen voeren om onze basis verder op orde te brengen.

In dit jaarplan wordt eens te meer duidelijk dat de opgaven waarvoor wij staan complex, urgent en fors zijn. De investeringen die wij moeten doen om ons gebied leefbaar te houden zijn stevig. Onze infrastructuur draagt bij aan een robuust watersysteem dat tegen een stootje kan. In het licht van snelle klimaatverandering, verzilting, een bodemdaling die doorzet en afspraken om te verduurzamen, blijft het daarom noodzakelijk dat we blijven investeren in veilige dijken, extra bemalingscapaciteit en de mogelijkheid om stevig in te kunnen grijpen op het waterpeil. We moeten scherp zeilen in het voldoen aan Europese richtlijnen voor een optimale waterkwaliteit tegen verantwoorde kosten en mét maatschappelijk draagvlak. Innovatie in het zuiveringsproces is belangrijk om aan onze duurzame en circulaire doelstellingen invulling te geven. Rioolslib wordt hierbij omgezet in schoon water, energie en grondstoffen voor bijvoorbeeld de wegenbouw.

De kosten voor het beheersen van alle (soms unieke) facetten van ons veranderende watersysteem en de uitvoering van onze zuiveringstaak lopen steeds verder op. Wij willen onze inwoners en bedrijven zo min mogelijk belasten met de toename van de kosten en zetten daarom in op een gematigde stijging van de lasten. Dit is nu des te urgenter omdat de economische effecten van de coronacrisis nog onduidelijk zijn. Daartoe hebben we vooral gekeken naar ruimte in onze eigen bedrijfsvoering. Die ruimte zit in het sterker sturen op een sobere en doelmatige inzet van mensen en middelen op strategisch en beleidsmatig niveau. Daarnaast hebben we onze inzet op goederen en diensten tegen het licht gehouden, zodat onze exploitatielasten binnen de perken blijven. We schuiven projecten door, zodat we in 2021 minder kapitaallasten hebben.

We blijven investeren in het toekomstfit maken en houden van onze organisatie. Dat betekent dat wij de komende jaren investeren in het versneld invoeren van assetmanagement, zowel in de afvalwaterketen als in het watersysteem. Ook gaan wij steeds meer data gestuurd werken en investeren we in de digitalisering van onze werkprocessen. En niet onbelangrijk: wij werken verder aan een intensievere samenwerking met onze partners en bewoners en bereiden onze medewerkers voor op de toekomst die aan een snelle verandering onderhevig is en waar iedereen met plezier kan werken.

Eisse Luitjens, portefeuillehouder financiën
Bas Tammes, secretaris-directeur

BEGROTING IN HET KORT

In de afgelopen jaarplannen was de boodschap dat onze uitgaven om ons totale watersysteem blijvend te laten functioneren steeds verder oplopen. Voor het komende jaar is dat niet anders. We zien onder aan de streep een totaalbedrag van € 72,5 miljoen aan netto lasten. Dat is ruim een half miljoen meer dan in 2020.

Reëler plannen is minder investeren op de korte termijn

In de kaderbrief die het dagelijks bestuur afgelopen voorjaar presenteerde, gaven we al aan dat we stevig inzetten op scherper zeilen in de eigen bedrijfsvoering om de exploitatielasten van het waterschap niet onnodig te laten oplopen en investeringen reëel en haalbaar te plannen. Het resultaat daarvan is goed terug te zien in dit jaarplan. Voor de eerstvolgende jaren is het investeringsvolume behoorlijk naar beneden bijgesteld. Ter illustratie: we gaan van ruim € 69 miljoen aan investeringen in 2020 naar € 47,5 miljoen in 2021. Deze bedragen zijn inclusief geraamde bijdragen van derden. Dit lagere investeringsvolume is een gevolg van een grondige analyse van het werk dat op ons af komt. We zijn tot de conclusie gekomen dat sommige projecten verantwoord kunnen doorschuiven naar een later moment. Dat scheelt significant in rente en kapitaallasten en zorgt voor een (tijdelijk) lager schuldenplafond. We doen met deze verschuivingen geen afbreuk aan onze afspraken in het bestuursakkoord waarin we ons ten doel stellen om de ‘basis op orde’ te brengen in deze bestuursperiode tot 2023.

In de doorkijk naar de volgende jaren lopen de investeringen overigens weer flink op. Dat komt onder meer omdat de ontwikkeling van de nieuwe rioolwaterzuiveringsinstallatie in het Westerkwartier en de komende versterking van de primaire kering Lauwersoog-Vierhuizergat op de rol staan.

Snel veranderend werk: zichtbare verschuivingen in formatie en manier van (samen)werken

In dit jaarplan zien we geen groei van het aantal formatieplaatsen om ons werk gedaan te krijgen. De stijgende trend van de afgelopen jaren buigen we om in een daling. We realiseren 3 formatieplaatsen minder ten opzichte van de verwachting in het jaarplan 2020. De lagere capaciteit uit zich met name in het slimmer combineren van functies op strategisch en beleidsmatig niveau.

Minder formatieplaatsen betekent niet dat we niet investeren in onze organisatie. We hebben over de gehele linie een vollediger beeld nodig van de levensduur en onderhoudstoestand van al onze eigendommen. Ons ‘assetmanagement’ krijgt daarom een stevige impuls. Zo zijn we op termijn veel beter in staat verantwoord risico’s af te wegen. We kunnen dan met eenduidige argumenten en de juiste (digitale) data noodzakelijke nieuwe investeringen afwegen én ons dagelijks werk in beheer en onderhoud langjarig plannen en beter beheersbaar maken.

Er wordt steeds meer van onze mensen gevraagd in de samenwerking met andere overheden, partners en belanghebbenden. Het wordt steeds belangrijker om het werk dat we moeten doen in ons gebied vanuit een breder perspectief dan alleen vanuit onze eigen rol, bevoegdheden en verantwoordelijkheden aan te vlieden. De Omgevingswet biedt overheden samen met andere partners het kader om verdergaande samenwerking vorm te geven. We zetten daar stappen voorwaarts in. Dat doen we niet alleen omdat ‘het moet van de wet’. We doen dat juist omdat we meerwaarde zien in het samen optrekken om complexe opgaven het hoofd te bieden. We kunnen ons werk simpelweg niet meer

alleen doen, al was het alleen maar om op de langere termijn een robuust watersysteem betaalbaar in stand te houden. We hebben er alle belang bij om ons deze andere omgevingsgerichte manier van werken eigen te maken en de agenda voor de toekomst van ons gebied mee te bepalen. Dat betekent dat we continu moeten investeren in onze samenwerkingsrelaties en het inzicht in elkaars belangen. Het proces waarmee we onze Blauwe Omgevingsvisie en daarop volgend het Blauwe Omgevingsprogramma (de opvolger van het Waterbeheerplan) inrichten, is het eerste goede begin. Het is de kunst vast te houden aan het besteden van genoeg tijd en aandacht om de samenwerking binnen en buiten onze organisatie te stroomlijnen. Dat is een diepte-investering die lastig uit te drukken is in geld. Niettemin ligt hier de belangrijkste verschuiving in de manier waarop het waterschap zijn snel veranderende werk moet gaan doen. Daarom is juist het investeren in toekomstfitte medewerkers alleszins de moeite waard!

Gematigde stijging belastingtarieven

In voorgaande jaren zijn relatief forse verhogingen van de belastingtarieven noodzakelijk geweest. Het algemeen bestuur gaf bij het behandelen van de kaderbrief de opdracht mee om de belastingtarieven het komend jaar gematigd te laten stijgen. De in het afgelopen voorjaar voorziene stijging van maximaal 4,5% werd nog als te fors ervaren. In dit jaarplan kunnen we, na de al beschreven slag in het doorschuiven van investeringen en het beperken van doorlopende exploitatielasten, de gemiddelde tariefstijging vaststellen op 3% voor 2021. Dat is in lijn met de gemiddelde stijging van andere waterschappen.

Gevolgen coronacrisis

Als gevolg van de coronacrisis zullen we mogelijk meer oninbare vorderingen tegemoet zien. Daarnaast voorzien we een hoger beroep op kwijtscheldingen. We houden in dit jaarplan rekening met een toename in het aantal aanvragen voor kwijtschelding en oninbare vorderingen van ruim 30%. We reserveren daarom een buffer die we kunnen dekken uit de reserves waarbij het weerstandsvermogen in stand blijft. We verwachten dat dat voldoende is om de effecten van de crisis voor de looptijd van dit jaarplan het hoofd te bieden.

Leeswijzer

Ons jaarplan bestaat in het eerste hoofdstuk uit vier programma's: Waterveiligheid, Voldoende en gezond water, Gezuiverd water en Bestuur en ondersteuning. Daarnaast zijn er nog algemene thema's waarin de ontwikkelingen worden toegelicht. In deze programma's beschrijven we de doelen en beoogde resultaten van onze inzet. Om dat concreet te maken, zijn de geplande activiteiten voor 2021 zo concreet mogelijk beschreven. Ook de activiteiten na de komende jaarschijf zijn beknopt meegenomen. De beschouwing van onze financiële situatie en de koers voor het komend jaar leest u in het tweede hoofdstuk. Verdiepende cijfers zijn opgenomen in (verplichte) bijlagen.

1. PROGRAMMA'S 2021 / PROGRAMMAPLAN 2022 – 2024

1.1. WATERVEILIGHEID

THEMA 1.A - PRIMAIRE WATERVEILIGHEID (PRIMAIRE KERINGEN)

Een deel van de primaire keringen is afgelopen jaren versterkt of wordt komende jaren versterkt. Daarmee voldoen we tot het zichtjaar 2050 aan de veiligheidsnormen. De verwachte versnelde zeespiegelstijging vereist voortgaande kennisvorming over de wijze hoe we de waterveiligheid kunnen blijven realiseren tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten. Verschillende invullingen van een brede kustbeschermingszone zullen de komende jaren verder verkend worden op geschiktheid van toepassing op middellange termijn. Het is een vervolg op de eerder uitgevoerde onderzoeken naar nieuwe dijkconcepten. In 2021 werken we mee aan verschillende onderzoeksinitiatieven die hierop zijn gericht.

In 2017 zijn nieuwe normen vastgesteld voor de primaire keringen. We weten dat onze primaire kering niet voldoet aan de nieuwe en oude normering op het dijktraject Lauwersmeer. In 2021 wordt verder gewerkt aan de versterkingen van dit traject. Het derde traject vanaf de Eemshaven tot het Lauwersmeer wordt nu getoetst aan de nieuwe normering. Eind 2022 moet het landelijke waterveiligheidsbeeld compleet zijn. Alle waterschappen, Hoogheemraden en Rijkswaterstaat werken hard om alle trajecten te beoordelen conform het wettelijk beoordelingsinstrumentarium. Halverwege 2021 heeft Noorderzijvest het waterveiligheidsbeeld voor haar gebied compleet.

Activiteiten in 2021

- In 2021 worden, met het in 2019 aangelegde monitoringssysteem, metingen verricht aan de nieuwe dijk tussen de Eemshaven en Delfzijl. Daarnaast werken we in 2021 verder aan een systeem voor het monitoren van de gevolgen van aardbevingen op de primaire kering. De kosten hiervan worden door de NAM vergoed.
- In 2021 wordt verder gewerkt aan de plan uitwerkingsfase voor de dijkversterking van de Lauwersmeerdijk. Hierin werken we het voorkeursalternatief en de koppelkansen op het gebied van onder meer natuurontwikkeling samen met de omgeving verder uit.
- De veiligheidsbeoordeling van de primaire keringen gaat verder in 2021. De beoordeling van dijktraject 6-5 (gedeeld met Wetterskip Fryslân) en 6-6 is in 2020 afgerond. Formeel wordt dit in 2021 door het algemeen bestuur voorgelegd. De beoordeling van ons deel van dijktraject 6-7 (de Oostpolderdijk tot en met Delfzijl) is in 2021 klaar. In 2022 worden de resultaten geassembleerd met de beoordelingsresultaten van waterschap Hunze en Aa's tot een trajectoordeel. Met onze buurwaterschappen (waterschap Hunze en Aa's en Wetterskip Fryslân) wisselen we gedurende het beoordelingsproces kennis uit. Ook hebben we afspraken gemaakt over het becommentariëren van elkaars resultaten.
- Conform het kader Zorgplicht gericht op de primaire waterkeringen is Noorderzijvest verplicht jaarlijks een veiligheidsrapportage op te stellen. Zowel de staat van de keringen als de vorderingen van eventuele versterkingswerken zijn hierin opgenomen. In 2021 werken we verder aan het op orde brengen van het beheer van dagelijkse gegevens en het in stand houden van het monitoringssysteem in de keringen.

- Netcentrisch werken tijdens calamiteiten is inmiddels gemeengoed bij Noorderzijvest. De calamiteitenplannen worden verder geoptimaliseerd. Het opleiden, trainen en oefenen is ook in 2021 nodig om de crisisorganisatie goed voor te bereiden op calamiteiten. Daarnaast werken we aan een optimale positionering van crisisbeheersing in onze organisatie. Hiervoor hebben we met Wetterskip Fryslân een extra medewerker aangetrokken die voor beide organisaties werkt.
- De gedachten dat slaperdijken mogelijk passen in een concept van een brede beschermingszone, die bescherming biedt tegen de versnelde zeespiegelstijging, wordt al lange tijd geopperd. In 2021 wordt in samenwerking met andere overheden en als het lukt met andere organisaties en inwoners, onderzocht welke waterveiligheidsrol die slaperdijken mogelijk kunnen vervullen.

Activiteiten na 2021

- In 2022 ronden we samen met waterschap Hunze en Aa's de eerste landelijk beoordelingsronde voor ons gebied af met het dijktraject 6-7. Daarna start de nieuwe beoordelingsronde die twaalf jaar loopt.
- Vanaf 2022 zetten we de metingen in het kader van de meerjarige veldmeting voort. De totale looptijd van dit project is twaalf jaar.
- De fase van de planuitwerking voor de dijkverbetering Lauwersmeerdijk ronden we naar verwachting in 2022 af. Daarna vindt de realisatie van de dijkverbetering en koppelkansen plaats. Dit loopt door tot in 2025.
- Het samenbrengen van zorgplicht en assetmanagement in het vormgeven van een nieuwe werkwijze raakt de hele organisatie. Dit vraagt de komende jaren veel inspanning. Het biedt tegelijk kansen in het vergroten van inzichten en het maken van afwegingen voor beheer en onderhoud. Ook vergemakkelijkt het projecten zoals de Wettelijke Beoordeling waarbij nu nog veel tijd en geld gaat in het op orde brengen van gegevens en het vergaren van beheerderskennis.
- Het vergroten van onze kennis over de keringen en het samengaan met andere functies zal ook in 2022 en daarna verder gaan onder de vlag van de Blauwe Omgevingsvisie (BOVi). Waterschap Noorderzijvest loopt in veel opzichten voorop. Denk bijvoorbeeld aan windturbines op de kering maar ook aan de 12-jarige veldmetingen. Die positie willen we behouden en versterken.

KPI'S van dit programma staan in bijlage 5.

THEMA 1.B - REGIONALE WATERVEILIGHEID (REGIONALE KERINGEN)

Ook onze regionale keringen hebben onze volle aandacht. Onder de vorige besturen is in 2012 het programma Droge Voeten 2050 gestart. Afgelopen jaren is gestart met het uitvoeren van de nodige maatregelen. Enerzijds gaat het om het ophogen en versterken van de keringen. Anderzijds gaat het om het aanpassen van bestaande dan wel het realiseren van nieuwe watersysteemmaatregelen. Het betreft onder andere de realisatie van de waterbergingsgebieden in het Zuidelijk Westerkwartier, de optimalisatie van de Onlanden en de capaciteitsvergroting van gemaal H.D. Louwes. De realisatie van deze maatregelen gaat onverkort door. Een deel van de maatregelen is inmiddels gerealiseerd.

De versterkingsopgave voor de regionale keringen hebben we per 1 januari 2020 voor ongeveer 95 procent gerealiseerd. Hiermee hebben we de bestuurlijk afspraak met de provincie nagenoeg gehaald. De restopgave langs het Eemskanaal lossen we de komende jaren op. De versterkingsopgave van de regionale keringen langs het Hoendiep lift mee met de werkzaamheden voor het Zuidelijk Westerkwartier. Ondertussen bereiden we ons voor op de volgende toetsronde van de regionale keringen. De toetsresultaten moeten we uiterlijk 1 januari 2023 bij de provincie aanleveren.

Activiteiten in 2021

- Op het traject Woltersum – Appingedam langs het Eemskanaal moeten we de nieuwe damwanden nog verankeren. We verwachten dit in de loop van 2022 af te ronden.
- De versterkingsopgave regionale kering Hoendiep Zuidzijde nemen we mee in de gebiedsinrichting Zuidelijk Westerkwartier. We maken werk met werk. De uitvoering hiervan loopt door tot in 2021.
- Nieuwe informatie over de bodemopbouw en de aanwezigheid van veenlagen zorgden voor vertraging van de realisatie van de Lettelberterbergboezem (als onderdeel van de gebiedsinrichting Zuidelijk Westerkwartier). De oplevering wordt nu in de loop van 2021 verwacht.
- De ‘Droge Voeten 2050’ maatregelen ‘waterbergingsgebied de Driepolders’ en ‘waterbergingsgebied Bakkerom – De Dijken’ zijn eind dit jaar uitgevoerd. De laatste werkzaamheden ronden we in de loop van 2021 af.
- De voorbereiding van de Droge-Voeten-2050-maatregel ‘waterbergingsgebied Dwarsdiep’ loopt door in 2021 middels conditionerende onderzoeken, waarna we het bestek kunnen opstellen. Na de aanbesteding verwachten we eind 2021 te kunnen starten met de realisatie van deze maatregel.
- 2021 gebruiken we om de nodige procedures te doorlopen voor het opstarten van de Droge-Voeten-2050-maatregel ‘optimalisatie Onlanden’.
- De implementatie van de ‘Droge Voeten 2050’ maatregel ‘maalstop’ continueren we in 2021. Komend jaar richten we ons met name op het implementeren van de juiste software voor het kunnen aansturen van de poldergemalen.
- Afhankelijk van het besluit van het Nationaal Programma Groningen eind dit jaar over de financiering van de koppelkansen, werken we de komende jaren het schetsontwerp van de Nieuwe Waterwerken Zoutkamp verder uit tot een uitvoeringsontwerp. Dit project omvat zowel de Droge-Voeten-2050-maatregel ‘uitbreiding gemaalcapaciteit H.D. Louwes’ als ‘de restauratie van de Hunsingosluis’.
- De afsluitvoorziening bij Schouwerzijl, als onderdeel van de Droge-Voeten-2050-maatregel ‘uitbreiding gemaalcapaciteit H.D. Louwes’, realiseren we in 2021.
- Door de intensivering in het muskusrattenbeheer zitten we nu met 0.11 vangsten/km. watergang al onder de landelijke norm van 0.15 vangsten/km. watergang. In de komende jaren wordt het muskusrattenbeheer van Noorderzijvest afgebouwd naar een stabiele, kwalitatieve onderhoudsbezetting. Hierna kunnen wij dan de stap naar uiteindelijk 0 vangst/km. watergang maken in de komende jaren. In de nieuwe landelijke strategie ‘bestrijden tot aan de landgrens’ wordt gesproken over een solidariteitsprincipe deze wordt uitgewerkt in 2021. Deze geeft duidelijkheid over de extra financiële bijdrage per waterschap en de ingangsdatum van het solidariteitsprincipe. Dit alles om het doel in 2034 te behalen. (zie AB besluit 13 maart 2019).
- De voorbereidingen voor de tweede toets ronde van de regionale keringen zijn gestart. De werkzaamheden hiervoor lopen de komende twee jaren door, zodat we uiterlijk voor 1 januari 2023 de resultaten aan de provincie voor kunnen leggen.

Activiteiten na 2021

- Over een lengte van circa 500 meter langs het Eemskanaal ter hoogte van de Praxis, zijn de werkzaamheden tot uiterlijk 2023 opgeschort. De gemeente Groningen neemt de werkzaamheden mee in haar plannen voor de ontwikkeling van toekomstige woongebieden rondom het Praxis terrein. Dit is afgestemd met de provincie als toezichthouder.
- Het waterbergingsgebied Dwarsdiep is uiterlijk eind 2022 inzetbaar. De laatste werkzaamheden ronden we in de loop van 2023 af.

- De realisatie van de 'Droge Voeten 2050' maatregel 'optimalisatie Onlanden' start na het doorlopen van de procedures en duurt 1,5 tot 2 jaar.
- Na vaststelling van het uitvoeringsontwerp starten we begin 2023 met de uitvoering van het project Nieuwe Waterwerken Zoutkamp. De verwachting is dat dit project eind 2024 wordt opgeleverd.

KPI'S van dit programma staan in bijlage 5.

Kosten en investeringsuitgaven programma Waterveiligheid

In onderstaande tabel zijn de netto lasten van het programma Waterveiligheid voor de begroting 2021 weergegeven en ter vergelijking de werkelijke netto lasten 2019 en begroting 2020 met een doorkijk naar 2022-2024.

In € 1.000	Personeelskosten	Goederen & Diensten	Kapitaal-lasten	Totale lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2019	3.393	1.037	4.958	9.388	2.042	7.346
Begroting 2020	3.474	991	6.776	11.241	1.145	10.096
Begroting 2021	3.606	951	6.850	11.407	712	10.696
2022	3.634	951	7.059	11.644	645	10.999
2023	3.707	951	7.289	11.947	468	11.479
2024	3.781	951	7.241	11.973	470	11.503

Onderstaande tabel geeft de geplande netto investeringen van het programma Waterveiligheid weer met het begrote uitgavenverloop over de jaren.

In € 1.000	Bestedingen incl uren + rente	Bijdrage derden	Totaal
Realisatie 2019	60.923	37.625	23.298
Begroting 2020	30.219	14.016	16.203
Begroting 2021	16.227	6.451	9.776
2022	17.295	7.549	9.746
2023	34.505	27.611	6.894
2024	36.577	27.726	8.851

1.2. VOLDOENDE EN GEZOND WATER

THEMA 2.A – KLIMAAT ADAPTIEF WATERSYSTEEM

We willen het watersysteem zo inrichten dat het hele systeem robuust en toekomst- en klimaatbestendig is. Naast de effecten van klimaatverandering hebben we ook te maken met bodemdaling ten gevolge van gaswinning. Dit betekent dat het watersysteem zo robuust en veerkrachtig moet zijn dat het deze effecten kan opvangen. Het systeem moet goed kunnen omgaan met piekbelastingen (zowel in tijden van neerslag, als in tijden van droogte). Om dit te bereiken moet de basis op orde zijn. Dit heeft de hoogste prioriteit. Baggeren en beschoeiingen vragen hierbij specifiek onze aandacht.

Voor wat betreft de oeververdedigingswerken hebben we in 2020 de inventarisatie en inspectie afgerond. In 2021 wordt een meerjarig onderhoudsprogramma opgesteld. Voor het baggeren hebben we nu inzichtelijk wat onze opgave is. We laten de baggerachterstand zo min mogelijk oplopen. In 2020 hebben we wat noodzakelijk was gebaggerd. Het baggerprogramma is in 2020 opgesteld. De programma's voor baggeren en oeververdedigingswerken worden onderling op elkaar afgestemd.

Ook hebben we, waar mogelijk, koppelkansen meegenomen in deze programma's. Bijvoorbeeld in combinatie met de aanleg van natuurvriendelijke oevers of in combinatie met herinrichtingsprojecten zoals dat in het verleden ook met Startenhuistermaar is gedaan.

We zien het klimaatbestendig maken van ons watersysteem als een gedeelde verantwoordelijkheid van iedereen. Immers daar waar letterlijk ruimte wordt geboden aan het watersysteem en daar waar verontreinigingen continu worden voorkomen, levert dit een bijdrage aan een klimaatbestendig watersysteem waarin het ecosysteem tot ontwikkeling kan komen.

Activiteiten in 2021

- Aan de hand van de in 2019 uitgevoerde klimaatstresstesten, is in 2020 samen met gemeenten gestart met het voeren van zogenaamde risicodialogen. Vanwege de coronacrisis heeft dit echter vertraging opgelopen. De risicodialogen worden gevoerd over de effecten van klimaatverandering ten aanzien van wateroverlast, droogte, hittestress en mogelijke overstromingen. In 2021 wordt op basis van de stresstesten en de risicodialogen een concept regionaal uitvoeringsprogramma Ruimtelijke Adaptatie 2022-2027 opgesteld. De maatregelen uit dit uitvoeringsprogramma komen in aanmerking voor een financiële bijdrage vanuit het Deltafonds.
- In 2020 is in de regio Groningen en Noord-Drenthe tevens gestart met het opstellen van een regionale klimaatadaptatiestrategie. Deze strategie is in 2021 opgesteld en voorgelegd aan de besturen van de regionale overheden.
- Samen met regionale partners in de zoetwaterregio IJsselmeergebied is in 2020 een concept maatregelenprogramma 2022-2027 opgesteld. Dit maatregelenprogramma is input voor het op te stellen landelijke Deltaplan Zoetwater 2022-2027. Waterbesparing, nieuwe watervragers, waterverdeling en verzilting zijn thema's die hierbij worden uitgewerkt. Ook de maatregelen uit dit programma komen in aanmerking voor een financiële bijdrage vanuit het Deltafonds.
- Naar aanleiding van de extreme droogte van 2018 is een optimalisatie van de waterverdeling vanuit het IJsselmeer opgesteld. De actualisatie van de waterverdeling van het IJsselmeerwater is in 2021 klaar en wordt aan het bestuur voorgelegd.
- In 2021 worden peilbesluiten in de gebieden 1e schil Electraboezem, Fiveringoboezem en polder Fledderbosch in procedure gebracht. De noodzakelijke waterhuishoudkundige maatregelen worden daarna uitgewerkt in een bestek.
- In 2021 worden maatregelen uitgevoerd naar aanleiding van de opgestelde peilbesluiten in voorgaande jaren, zoals in de polder De Delthe, polder Hemert en de zogenaamde NBW polders (Vredewold, Lagemeeden, Fanerpolder, polder Lettelbert, Zuidhorner Zuidpolder en Nienoord). De uitvoering van de werkzaamheden binnen de 'NBW' polders vindt plaats in het integrale project Zuidelijk Westerkwartier.
- In 2021 starten we met de uitvoering van het baggerprogramma, waarbij in dat jaar het Dwarsdiep, Wolddiep en de Enumatilster Matsloot inclusief een aantal zijwatergangen gebaggerd worden. Deze watergangen liggen binnen het projectgebied van project ZWK en worden als koppelkansen met dat project uitgevoerd, o.a. de vrijkomende bagger wordt hergebruikt voor een nieuwe kering. We maken onze watergangen klimaatbestendig.
- Voor de oeerverdedigingen worden, vooruitlopend op het opstellen van het meerjarig onderhoudsprogramma, werkzaamheden uitgevoerd voor urgente trajecten en locaties met een koppelkansen met regulier onderhoud voor het baggeren. We vervangen twee kademuuren bij Wirdumerdraai en 3 km houten beschoeiing.

- Ten laste van het exploitatiebudget wordt een aantal stuwen, inlaten en beschoeiing vervangen in het beheergebied. Ook voeren we klimaatbestendige investeringen uit aan gemalen en herinrichtingsgebieden, zoals het aanpassen en renoveren van gemaal Spijkerpomp en de herinrichting Helwerdermaar.
- In 2021 wordt wederom een spuikoker, inclusief de geleidingen van de schuiven, van de Cleveringsluizen in Lauwersoog gerenoveerd. Ook vindt groot onderhoud plaats aan de betonconstructie van het gebouw.
- In 2020 is begonnen met de uitvoering van waterstructuurplan Westrand samen met de gemeente Groningen.

Activiteiten na 2021

- Klimaat adaptieve maatregelen die voortvloeien uit het op te stellen uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie voeren we uit (Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie)
- Klimaat adaptieve maatregelen die voortvloeien uit het maatregelenprogramma zoetwaterregio IJsselmeergebied (Deltaplan Zoetwater) en het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie voeren we uit.
- Het bepalen van de effecten van nieuwe KNMI klimaatscenario's (2023) op ons watersysteem.
- De uitvoering van de natuurlijke herinrichting van polders de Dijken-Bakkerom, de Drie Polders, Lettelbert, NBW-polders en Dwarsdiep lopen door tot in 2022.
- Na 2021 voeren we maatregelen uit naar aanleiding van de peilbesluiten 1e schil, Fivelingoboezem, Fledderbosch en Garmerwolde-Rottegat (en na 2022 volgen maatregelen Spijkerpomp en polders Oudezijk en Casper Hommes)
- De maatregelen naar aanleiding van het peilbesluit Smilde worden tot en met 2021 geïmplementeerd.
- We starten met de uitvoering van het meerjarig onderhoudsprogramma voor oeververdedigingswerken.
- Het verder continueren van de uitvoering van werkzaamheden die voortvloeien uit het uitvoeringsprogramma Baggeren en het jaarlijks renoveren van één spuikoker en schuiven van de Cleveringsluizen (dit loopt tot en met 2022).
- In 2021 en 2022 wordt de uitvoering van waterstructuurplan Westrand voortgezet.

KPI'S van dit programma staan in bijlage 5.

THEMA 2.B – WATERKWALITEIT

We richten ons op schoon water. Ons doel is om tenminste te voldoen aan de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De KRW-waterlichamen moeten we in 2027 op orde hebben. We voeren daartoe in 2021 de resterende maatregelen uit de huidige KRW-planperiode (2016-2021) uit. Met uitzondering van drie maatregelen die naar de volgende planperiode (2022-2027) worden gefaseerd. Voor deze laatste KRW-planperiode (2022-2027) hebben we op basis van de watersysteemanalyses van 2019 een aanvullend maatregelenpakket opgesteld. We volgen de visie op vismigratie. Die gaat in op de vispasseerbaarheid in ons gebied van de Waddenzee tot de beken in Drenthe. Daar waar het kan binnen onze eigen mogelijkheden dragen we bij aan de biodiversiteit en handelen we in de geest van het Deltaplan Biodiversiteit.

Het maatregelencluster 'Kwaliteitsverbetering Paterswoldsemeer' (KRW006) omvat acht maatregelen uit het uitvoeringsprogramma maatregelen KRW 2016-2021. De eerste maatregelen zouden in 2020 worden uitgevoerd. In verband met bezwaren van omwonenden en belangenorganisaties tegen een deel van deze maatregelen, zoeken we momenteel met een vertegenwoordiging van omwonenden en belangenorganisaties naar alternatieven voor de maatregel 'aanleg van moeraszones in het meer'.

In overleg met de vertegenwoordigers spraken we af wel door te gaan met de voorbereiding en realisatie van de volgende maatregelen:

1. verbreden bestaande stuw nabij de Meerschapsboerderij;
2. aanpak vismigratieknelpunt Piccardthofplas / Paterswoldsemeer in combinatie met de aanleg van natuurvriendelijk oevers;
3. vervangen poldergemaal Hoornse Dijk met ijzerzandbassin.

De einddatum van de KRW valt samen met de provinciale opgaves van het Natuurwerk Nederland en Natura 2000. Samen met de provincies zoeken we naar een aanpak waarin we met elkaar onze doelen en opgaven efficiënt kunnen realiseren. We zien hier mogelijkheden in relatie tot de nieuw te maken stroomgebiedbeheerplannen.

Activiteiten in 2021

- In 2021 wordt zoveel mogelijk van de resterende opgave aan natuurvriendelijke oevers voor de huidige KRW-planperiode (2016-2021) aangelegd. Een eventueel restant (maximaal tien kilometer) wordt gefaseerd naar de volgende planperiode (2022-2027).
- In 2021 start de uitvoering van in ieder geval de volgende maatregelen uit het maatregelencluster 'kwaliteitsverbetering Paterswoldsemeer' (KRW006; na herziening scope): 'verbreden bestaande stuw nabij de Meerschapsboerderij', 'aanpak vismigratieknelpunt Piccardthofplas / Paterswoldsemeer in combinatie met de aanleg van natuurvriendelijk oevers' en 'vervangen poldergemaal Hoornse Dijk met ijzerzandbassin'. Aan de maatregel 'Verbeteren waterafvoer' wordt de vervanging/uitbreiding van gemaal de Verbetering toegevoegd.
- In 2021 wordt de uitvoering van de KRW-maatregel ter vermindering van de effecten van het effluent van de RWZI en AWZI Marum op de waterkwaliteit voortgezet.
- In het project 'start oplossen vismigratieknelpunten' pakken we tien vismigratieknelpunten in de KRW- waterlichamen 'Lauwersmeer' en 'Maren-DG Reitdiep' aan. In 2021 zetten we de uitvoering voort en ronden we voor zover mogelijk af.
- In 2021 worden de maatregelen 'natuurlijke inrichting Bovenlopen Eelderdiep' en de 'realisatie permanente stroming binnen beekprofiel' in een geïntegreerd project uitgevoerd. Zo mogelijk wordt dit project uitgebreid met het onderdeel 'natuurvriendelijke inrichting Grote Matsloot'.
- De beekinrichtingsmaatregel 'habitat flora in beek' voeren we in 2021 uit.
- In Groningen worden de lopende projecten in het kader van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) ter vermindering van erfemissie voor akkerbouwers en melkveehouders voortgezet.
- In Drenthe worden de lopende DAW-projecten ter vermindering van erfemissie voor akkerbouwers en melkveehouders in 2021 in verband met beperkte deelname vervangen door breder opgezette emissie reducerende maatregelen. Dit gebeurt binnen het toegekende budget.
- In 2021 gaan we verder met de vier lopende DAW-projecten ter vermindering van perceelemissie. Het betreft 'Duurzaam Agrarisch Waterbeheer Boermarke Zeijen' (Drenthe) en de binnen het programma Gouden Gronden ontwikkelde Groningse projecten 'TRIJNTJE, bodemverbeterplannen Grunniger klei', 'Weide & Water' en 'Spaarbodem'.
- In 2021 worden uitvoeringsprogramma's voor het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer opgesteld.
- In 2021 gaan we verder met de effectgerichte monitoring ter voorbereiding van maatregelen in verband met medicijnresten (diergeneesmiddelen en humane medicijnen) en gewasbeschermingsmiddelen. Waar mogelijk worden al maatregelen genomen.
- In het KRW-waterlichaam 'Bovenlopen Eelder- en Peizerdiep' voeren we in 2021 de maatregel 'realisatie permanente stroming binnen beekprofiel' uit.
- De maatregel 'dood hout in de beek' voeren we in 2021 uit.
- In 2021 start de uitvoering van het KRW-project 'herinrichting Dwarsdiep'.

Activiteiten na 2021

- De voorbereiding van het beekherstelproject 'Zaagblad en Stenhorsten' start in 2022. De uitvoering wordt voorzien voor 2023-2024.
- De voorbereiding voor de optimalisatie van de RWZI's Winsum en Onderdendam start in 2022.
- De aanleg van de vispassagevoorziening de Waterwolf was gepland in 2021. In verband met de Rietproef in het Lauwersmeer wordt dit doorgeschoven naar 2022.
- In 2022-2027 worden de maatregelen voor DAW-impuls uitgevoerd.
- Na 2021 gaan we verder met het uitvoeren van maatregelen inzake medicijnresten en gewasbeschermingsmiddelen.
- In 2021 wordt het definitieve maatregelenpakket voor de derde KRW-planperiode (2022-2027) vastgesteld. Voorbereiding van deze maatregelen is voorzien voor 2022 en uitvoering voor de periode 2023-2027.

KPI'S van dit programma staan in bijlage 5.

THEMA 2.C - VAARWEGEN EN RECREATIE

Recreatievaart is gebaat bij ons vaarwegbeheer. In de huidige bestuursperiode willen we nagaan op welke wijze we het vaarwegbeheer optimaal kunnen laten meeliften met de waterbeheertaak. Ook willen we in deze bestuursperiode zorgvuldig omgaan met ons erfgoed, oog hebben voor het landschap en willen we ons bruggenbestand in veilige staat brengen.

Activiteiten in 2021

- In 2021 renoveren en vervangen we versneld bruggen. We voeren groot onderhoud uit.
- Met gemeenten wordt de mogelijkheid voor overdracht van bruggen besproken.
- In 2021 bereiden we de restauratie van de Goliath sluis voor. Afhankelijk van de te verkrijgen subsidie, zullen de schuiven nabij Hornhuizen, de Warffumverlaat, rolpalen in Onderdendam, de duikers nabij Garnwerd en Sauwerd en de kades nabij Veenhuizen ook in aanmerking komen voor restauratie.
- Gekeken wordt hoe onze monumenten kunnen bijdragen aan de belevingswaarde en recreatieve waarde van de omgeving. De zichtbaarheid van het waterschap hierin zal een plaats krijgen (bijv. met bebording).
- Subsidiekansen voor beheer en onderhoud van onze Rijksmonumenten vragen we in 2021 aan.
- Voor de monitoring van recreatievaart gaan we meetinstrumenten plaatsen. Deze zullen tegelijkertijd gekoppeld worden aan meetinstrumenten voor de Kaderrichtlijn Water om te meten wat het effect van scheepvaart is op waterkwaliteit. Met de provincie en Rijkswaterstaat gaan we in overleg over cofinanciering.
- Verbouwing Schouwerzijl: Het waarhuis Schouwerzijl heeft modernisering en aanpassingen nodig om het object veilig te maken voor bewoning.

Activiteiten na 2021

- Na 2021 worden de bruggen tot en met 2023 versneld gerenoveerd of vervangen. Dit loopt door tot 2028, zo ook het groot onderhoud aan de bruggen. Daarna volstaat de assetmanagement-methodiek voor bruggen en gaan we over op regulier beheer en onderhoud.
- Na 2021 zijn meer monumenten toe aan grootschalige renovatie. Om dit te financieren behoren subsidies en cofinanciering tot de mogelijkheden. Ook willen we inzetten op de inzet van vrijwilligers voor het onderhoud.

KPI'S van dit programma staan in bijlage 5.

Kosten en investeringsuitgaven programma Voldoende en gezond water

In onderstaande tabel zijn de netto lasten van het programma Voldoende en gezond water voor de begroting 2021 weergegeven en ter vergelijking de werkelijke netto lasten 2019 en begroting 2020 met een doorkijk naar 2022-2024.

In € 1.000	Personeelskosten	Goederen & Diensten	Kapitaal-lasten	Totale lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2019	7.627	8.236	6.810	22.673	2.028	20.645
Begroting 2020	7.751	9.328	7.854	24.933	2.914	22.019
Begroting 2021	8.269	9.261	8.244	25.774	3.359	22.415
2022	8.334	9.224	9.261	26.819	2.945	23.875
2023	8.500	9.641	11.072	29.214	3.731	25.483
2024	8.670	10.165	12.621	31.456	3.472	27.985

Onderstaande tabel geeft de geplande netto investeringen van het programma Voldoende en gezond water weer met het begrote uitgavenverloop over de jaren.

In € 1.000	Bestedingen incl uren + rente	Bijdrage derden	Totaal
Realisatie 2019	12.330	1.416	10.914
Begroting 2020	33.563	4.147	29.417
Begroting 2021	30.243	4.545	25.698
2022	28.853	3.508	25.345
2023	40.479	5.610	34.869
2024	34.513	5.645	28.868

1.3. GEZUIVERD WATER

THEMA 3.A - INZAMELING EN TRANSPORT

Met de gemeenten en drinkwaterbedrijven in ons werkgebied werken we samen in de afvalwaterketen om kosten te besparen, de kwaliteit te verbeteren en de kwetsbaarheid te verminderen. De gemeente heeft, vanuit de Wet Milieubeheer, een zorgplicht voor de inzameling van afvalwater. Hiervoor heeft de gemeente een rioleringsstelsel aangelegd. De gemeente levert het ingezamelde afvalwater af bij een gemaal van het waterschap. Het waterschap transporteert het door de gemeente ingezamelde afvalwater naar één van de zuiveringsinstallaties.

Activiteiten in 2021

- 2021 wordt het voorkeurscenario naar alternatieven voor de persleiding Groningen-Garmerwolde, geconcretiseerd tot uitvoeringsprojecten.
- Er wordt verder invulling gegeven aan de uitvoering van het meerjarig vervangingsplan voor persleidingen. Dit doen we op grond van de inventarisatie naar top tien risico-leidingen die we in 2019 hebben uitgevoerd.
- In 2021 voeren we de renovatie van rioolgemaal (fase 4 en 5) gecombineerd uit.

- In de 2021 vindt de bouw van het rioolgemaal ROS Eemshaven plaats en volgen daarna de aansluitingen op de door NorthWater, voor Noorderzijvest, gelegde transportleiding tussen de Eemshaven en het rioolgemaal Godlinze.
- Het akkoord 'Ons water centraal 2020 -2025' trad op 1 januari 2020 in werking. De uitvoering van projecten, zowel op regionale schaal als ook in de samenwerkende clusters, vindt plaats conform de nieuw gemaakte afspraken. Vanaf 2020 ligt de nadruk op het verminderen van de (personele) kwetsbaarheid en het verhogen van de kwaliteit (van dienstverlening).

Activiteiten na 2021

- Samenwerking in de afvalwaterketen met gemeenten, buurwaterschappen en waterbedrijven loopt door tot 2025.
- De renovatie van rioolgemalen (fase 5 onderhoudsbeheerplan) loopt door in 2022.

KPI'S van dit programma staan in bijlage 5.

THEMA 3.B – WATERZUIVEREN

De waterschappen participeren in de nationale Ketenaanpak Medicijnresten uit Water. Samen met het Rijk, de drinkwaterbedrijven, de gemeenten, de farmaceutische industrie en de zorgsector spannen de waterschappen zich in om de resten van geneesmiddelen in oppervlakte- en grondwater te verminderen. Los van zuiveringsmaatregelen op onze RWZI's, die naar voren komen in hotspotanalyses, vinden we aanpak van de bron van groot belang.

Een grote investering van ons waterschap in de komende jaren gaat naar de nieuw te bouwen zuivering in Gaarkeuken in het Westerkwartier. Deze vervangt de bestaande zuiveringen in Marum, Zuidhorn en Gaarkeuken. De RWZI in Marum kwam nadrukkelijk naar voren in de hotspotanalyse als een locatie die aandacht behoeft, gezien de hoeveelheid medicijnresten in het afvalwater en de kwetsbare beek (KRW-waterlichaam) waar het afvalwater op uitkomt. De nieuwe RWZI Westerkwartier houdt rekening met onze doelstellingen op het terrein van waterzuiveren.

We willen dat ons effluent van Garmerwolde gebruikt kan worden als grondstof voor de industriële waterzuivering. Met de rechtstreekse levering van effluentwater leveren we een bijdrage aan het beschikbaar houden van voldoende oppervlaktewater van de juiste kwaliteit.

Activiteiten in 2021

- In 2021 ronden we de vervanging van de procesautomatisering van een drietal rioolwaterzuiveringsinstallaties af. Dit is onderdeel van de realisatie van de Centrale Informatiekamer.
- We vervolgen de monitoring op medicijnresten van in- en effluent van geselecteerde (zogenaamde hotspots) RWZI's.
- In 2021 vindt de aanbesteding plaats van de uitvoering van de centralisatie van drie bestaande rioolwaterzuiveringen tot één rioolwaterzuivering Westerkwartier. Zodat we in 2024 voldoen aan de Best Beschikbare Techniek (BBT) voorwaarde.
- De industriewaterzuivering van NorthWater op onze zuiveringslocatie Garmerwolde wordt definitief in gebruik genomen.
- Samen met partners verkennen we de mogelijkheden door de inzet van effluent van de RWZI Garmerwolde als bron voor industriewater. Om een pilotopstelling mogelijk te maken doen we een beroep op subsidiestromen. Begin 2020 zijn we niet in aanmerking gekomen voor een Europese subsidie. We doen weer een nieuwe aanvraag, dus wellicht wordt dit onderzoek een jaar later gedaan.
- In overleg met de Unie van Waterschappen, het RIVM en het ministerie gaan we kijken naar corona bemonsteringen op alle zuiveringen 7 dagen per week.

Activiteiten na 2021

- In 2022 gaan we door met het gezamenlijke onderzoek op de RWZI Garmerwolde om effluent te gebruiken als bron voor industriewater productie.
- We gaan door met de monitoring van in- en effluenten van enkele geselecteerde RWZI's.
- De procesautomatisering van de RWZI Garmerwolde zal in 2022, na bestuurlijke goedkeuring, worden vervangen.
- In de jaren tot en met 2024 wordt uitvoering gegeven aan de centralisatie van drie bestaande rioolwaterzuiveringen tot één rioolwaterzuivering Westerkwartier.
- In 2024 starten we met de voorbereidingen van centralisatie van drie bestaande rioolwaterzuiveringen tot één rioolwaterzuivering Winsum. Zodat we in 2027 voldoen aan KRW- normen en terugdringing van medicijnresten en 'opkomende stoffen' in afvalwater.

KPI'S van dit programma staan in bijlage 5.

THEMA 3.C – SLIBVERWERKING

Per 1 januari 2021 hebben we een nieuw slibcontract, samen met onze partners waterschap Hunze en Aa's en waterschap Drents Overijsselse Delta voor de duur van 20 jaar. Hierbij hebben we aandacht voor kosten en efficiency maar ook voor de waarde van slib om deze in andere processen in te zetten als grondstof.

Activiteiten in 2021

- In 2021 ronden we definitief het project vervanging van de huidige kamerfilterpersen door membraanfilterpersen af.
- We blijven deel nemen in de koplopergroep van de grondstoffenfabriek op de RWZI Zutphen van waterschap Rijn en IJssel. In deze fabriek wordt Kaumera (alginaat uit Nereda korrelslib) gewonnen, een biopolymeer met vele toepassingen.
- Het nieuwe contract slibeindverwerking treedt in werking. De huidige slibdroger (SCT) bij Garmerwolde blijft, tot het moment van gereedkomen van de mono slibverbrandingsinstallatie in Delfzijl, als onderaannemer van het nieuwe consortium (SNON) ons slib drogen.
- Voortvloeiend uit de gehouden aanbesteding eind 2019 voor de slibeindverwerking zullen aanpassingen nodig zijn aan de verladingsinstallatie voor slibkoek. Deze worden beoordeeld en voorbereid.

Activiteiten na 2021

- Voortdurend streven naar de optimalisatie en verhoging van het behaalde 'droge stof' percentage slibkoek uit de membraanfilterpersen.
- Het verder onderzoeken naar terugwinnen van grondstoffen (alginaat en cellulose) en de grondstoffenfabriek (circulaire economie).

KPI'S van dit programma staan in bijlage 5.

Kosten en investeringsuitgaven programma Gezuiverd water

In onderstaande tabel zijn de netto lasten van het programma Gezuiverd water voor de begroting 2021 weergegeven en ter vergelijking de werkelijke netto lasten 2019 en begroting 2020 met een doorkijk naar 2022-2024.

In € 1.000	Personeelskosten	Goederen & Diensten	Kapitaal-lasten	Totale lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2019	4.376	14.868	9.598	28.842	12.163	16.679
Begroting 2020	4.482	15.155	9.597	29.234	11.580	17.654
Begroting 2021	4.777	15.609	8.384	28.770	11.255	17.514
2022	4.814	15.549	8.288	28.652	11.678	16.974
2023	4.911	15.602	8.470	28.983	12.311	16.672
2024	5.009	15.659	8.337	29.004	11.752	17.252

Onderstaande tabel geeft de geplande netto investeringen van het programma Gezuiverd water weer met het begrote uitgavenverloop over de jaren.

In € 1.000	Bestedingen incl uren + rente	Bijdrage derden	Totaal
Realisatie 2019	2.150	-	2.150
Begroting 2020	22.913	1.050	21.863
Begroting 2021	8.641	195	8.446
2022	19.584	-	19.584
2023	36.568	-	36.568
2024	22.184	-	22.184

1.4 BESTUUR EN ONDERSTEUNING

THEMA 4.A - BESTUUR

Het waterschap kent een monistisch stelsel. Om in deze monistische context invulling te geven aan de kaderstellende en toezichhoudende rol van het algemeen bestuur (controle en evenwicht) willen we in de komende periode de samenwerking tussen het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur optimaliseren.

Activiteiten in 2021

- De procedure voor het opstellen van een aanbeveling door het algemeen bestuur ter benoeming van de dijkgraaf per 1 juli 2022 wordt medio zomer 2021 opgestart.
- Het algemeen bestuur bepaalt of er - al dan niet - in het lopende jaar een onderzoek wordt gestart door de Rekenkamercommissie.
- In samenspraak met het algemeen bestuur (en de fractievoorzitters) wordt bepaald op welke wijze aandacht wordt gegeven aan de eigen werkwijze (governance en integriteit).
- Het huidige Waterbeheerprogramma kent een looptijd tot en met 2021. De vaststelling van de BOVi fungeert als basis voor ons nieuw te maken Waterbeheerprogramma 2022-2027 op het niveau van kostenbewuste maatregelen. We continueren de voorbereidingen voor een nieuw op te stellen Waterbeheerprogramma voor de periode 2022-2027 en stellen dit in 2021 vast.

- Een tussentijdse evaluatie van het Bestuursakkoord is voorzien in 2021 (mid term review).
- Medeoverheden, maatschappelijke organisaties en andere stakeholders worden proactief benaderd en er vindt op regelmatige basis bestuurlijk overleg met hen plaats.
- We nemen proactief deel in belangrijke gebiedsprocessen teneinde de realisatie van onze waterdoelen dichterbij te brengen en zorgen voor adequate belangenbehartiging op regionaal en landelijk niveau.

Activiteiten na 2021

- We continueren het proactieve overleg met medeoverheden, maatschappelijke organisaties en andere stakeholders met specifieke aandacht voor de invoering van de Omgevingswet die in 2022 van kracht zal zijn. Dit vraagt om afstemming over de wijze van samenwerken.
- In maart 2023 vinden de verkiezingen plaats voor het algemeen bestuur van het waterschap. De voorbereidingen worden in 2022 opgestart.

THEMA 4.B – ONDERSTEUNING

Human Resource Management

De organisatie is volop in beweging. Waar in het jaarplan 2020 vooral gekeken is naar verbindingen naar buiten om een interessante samenwerkingspartner te zijn, is onze focus voor 2021 meer gericht op de interne organisatie. HR heeft een belangrijke rol bij de ontwikkelsporen toekomstfit en interne bedrijfsvoering. De digitalisering van processen en het leveren van strategische stuurinformatie is onze hoogste prioriteit. Naast onze eigen processen staan we klaar voor de implementatie van (de uitkomsten van) toekomstfit. Want de flexibiliteit en leer- en verandermodus van onze medewerkers is van groot belang om een wendbare organisatie te kunnen zijn. Een veelheid aan uitdagingen, waar bij de uitvoering gekenmerkt wordt door sober en doelmatig.

Om deze doelen haalbaar te maken hebben we bewust gekozen voor een terugloop in kosten m.b.t. inhuur en niet op opleiden en ontwikkelen. Dit helpt juist om samen met de medewerkers te komen tot een toekomstfitte organisatie.

Activiteiten in 2021

- De talenten van onze medewerkers (menselijk kapitaal) worden maximaal ingezet om de gewenste kwaliteitsverbetering die in 2020 is ingezet verder te verbeteren, zodat we richting een moderne overheidsorganisatie koersen.
- Klaar zijn voor werking in de geest van de omgevingswet: een open grondhouding en daarin acteren als zelfbewuste dienstverleners die klant en service gericht werken.
- In 2021 hebben we de bedrijfsvoering op orde. Dat betekent dat systemen als H@RM, MIS en Topdesk voor ons werken. Dat betekent dat we stoppen met extra lijsten bijhouden in Excel. Dat betekent dat we op elk gewenst moment de gevraagde (big)data kunnen leveren, waarbij vertrouwen op juistheid geen onderwerp van gesprek (meer) is.
- In 2021 realiseren we een mobiliteitspunt van waaruit ontwikkeling gestimuleerd wordt, detacheringkansen worden gefaciliteerd, de kweekvijver zijn basis vindt, maar ook waar duidelijke kaders worden gemaakt voor mobiliteit en waarbij gestuurd wordt op resultaten.
- In 2020 realiseren we 2% van het personele bestand aan participatiebanen. In 2024 willen we 3,5% participatiebanen realiseren.

Activiteiten na 2021

- Ontwikkelen van nieuwe leerroutes om als zelfbewuste professional je eigen talent in te kunnen zetten.
- Intensieve samenwerking met de waterschappen, maar ook samenwerking met de aan ons gelieerde organisaties (zoals gemeenten, provincies, Rijkswaterstaat en bouw/projectorganisaties).
- Talentmanagement wordt optimaal ingezet en doorontwikkeld naar optimaal performance-management. Met andere woorden: hoe kan iedere medewerker het beste uit zich halen.

Communicatie

De communicatie van Noorderzijvest is de komende jaren gericht op het vergroten van de herkenbaarheid, zichtbaarheid en de positionering van het waterschap. Het resultaat van de totale communicatie van de organisatie is onze dienstverlening. We werken aan een communicatieve organisatie, waarin iedere medewerker zich bewust is van zijn of haar handelen. In alles wat we doen zijn we omgevingsgericht. Omgevingsgericht werken en de communicatie daarbinnen versterken staat hierin centraal. Verandercommunicatie voegen we daar voor de komende jaren aan toe. Veranderingen in de organisatie en veranderingen in participatie betekent veranderend werk. Communicatie regisseert, adviseert en faciliteert veranderingen.

Activiteiten in 2021

- Herkenbaarheid van het waterschap vergroten door onze corporate communicatie verder vorm te geven. Denk aan een corporate story en op corporate niveau thema's centraal te stellen, uit te werken en daar stevig op in te zetten. Ontwikkelen van de juiste corporate communicatie uitingen die passen bij deze tijd en de behoefte van bestuurders, managers, teamleiders en projectleiders. Denk aan kernboodschappen op belangrijke thema's, teksten en beeldmateriaal die elkaar versterken en andere uitingen zoals infographics en korte filmpjes.
- Omgevingsgericht werken en de communicatie daarbinnen versterken. De urgentie van ons werk ligt 'buiten'. Onze netwerken en (online) tools benutten om issues op tijd te herkennen en kansen en mogelijkheden proactief te benutten. In al onze communicatie alert zijn op te gemakkelijke verwijzingen naar andere overheden, maar de verbinding en de samenwerking benadrukken in de gezamenlijke opgave voor 'buiten'.
- Inzetten op verbeteren en faciliteren van bestuurlijke ambassadeurs van ons waterschap en bestuurscommunicatie.
- Herinrichting van de website, waarbij de gebruiker het uitgangspunt vormt. En dus niet wat vooral handig is voor de organisatie. Nieuwe richtlijnen voor digitale toegankelijkheid nemen we direct mee in de nieuwe website.
- Inzetten op het vergroten van de zichtbaarheid van Noorderzijvest, oa door continueren van deelname aan publiekevenementen, fysiek met middelen, exposities, proactieve berichtgeving in de media en het inzetten op nieuwe manieren van werken, netwerken bouwen en het ondersteunen van partnership en samenwerking (participatie, contacten, regie, voorbeelden).
- Persbeleid 2020 – 2023 herijken en in 2021 werkafspraken implementeren. Investeren in onze relatie met de journalisten en hoofdredacteuren in ons beheergebied.
- Werken aan een goed werkend crisiscommunicatieteam waarin ieder zijn rol kent en bij een calamiteit of crisis die rol actief pakt.
- In 2021 werven we een jeugdbestuurder met een MBO profiel. Landelijk wordt de educatiestrategie met alle waterschappen herijkt. De landelijke strategie verwerken we in een nieuwe educatiestrategie voor Noorderzijvest die past bij onze regio en bij Noorderzijvest.
- De transitie van het huidige Aquanet naar een sociaal intranet voor alle medewerkers van ons waterschap zetten we in 2021 in.

Activiteiten na 2021

- Verder implementeren en borgen van de nieuwe website en een nieuw social intranet.
- Inzetten op communicatief vaardige medewerkers, zowel in schrijfvaardigheid als bewustwording van ieders handelen.
- In maart 2023 vinden de verkiezingen plaats voor het algemeen bestuur van het waterschap. De voorbereidingen worden in 2022 opgestart.

Financiën

De financiële situatie van Noorderzijvest vraagt de komende tijd extra aandacht van het bestuur en de ambtelijke organisatie. Financiën ontwikkelt zich naar een pro actief ondersteunend team om onafhankelijk, tijdig, volledig en transparant financiële informatie, advies en ondersteuning te verlenen. De Planning & Control cyclus wordt verder geoptimaliseerd en uitgebouwd. Juiste, volledige en tijdige management- en bestuursinformatie, met een kritische blik, is van belang. Daarnaast zal ingezet worden op een verdere digitaliseringsslag binnen Financiën als ook binnen de algehele Planning & Control cyclus. Beheer en uniformiteit van de financiële processen zal de focus krijgen.

Activiteiten in 2021

- De Planning & Control cyclus wordt verder geoptimaliseerd, uitgebouwd en gedigitaliseerd.
- De producten van de Planning & Control cyclus (kaderbrief, jaarplan, kwartaalrapportages, jaarverslag) zullen tijdig worden opgeleverd aan het bestuur en de ambtelijke organisatie.
- Maandelijks zal de boekhouding worden afgesloten met de hierbij benodigde maandrapportages. De formele kwartaalrapportages blijven in stand richting alle stakeholders.
- Managementrapportage wordt binnen 'Sturen en Beheersen' en voor investeringsuitgaven via Power BI verder ontwikkeld.
- Stuurmiddelen (kpi's) zullen in overleg met de organisatie en teams verder worden ontwikkeld.
- Het aandragen van mogelijkheden voor verbetering van de liquiditeitspositie en het schuldenplafond. Treasury verder optimaliseren en uitbouwen.
- Meer ondersteuning geven en participeren vanuit financiën aan en in (grote) investeringsprojecten.
- Het boekhoudsysteem decade zal vervangen worden. PowerBI zal (als opvolger van MIS) verder worden geoptimaliseerd als ondersteunend systeem ten behoeve van de gehele organisatie. Augeo en Pro-active zullen eveneens worden vervangen.

Activiteiten na 2021

- De Planning & Control cyclus zal verder worden uitgebouwd met stuurmiddelen, digitale beschikbare overzichten. Daarnaast wordt het hele bedrijfsvoeringsproces in beeld gebracht met een overzicht van de risicoprocesen met financiële impact.
- Het verder verkennen en ontwikkelen van IT-ondersteunde verbeteringen voor (management) rapportages, boekhouding, inkoop/bestellingen, magazijnbeheer/goederenontvangst, betalingen.
- Rapportages verder uitbouwen, optimaliseren en uniformeren.
- Samenwerkingen met Inkoop verder vorm geven zodat verplichtingen kritisch kunnen worden gemonitord.
- In een boekjaar maand- en kwartaalafsluitingen invoeren teneinde de monitoring te verbeteren.
- Financieel verkennen en participeren in/van mogelijke verdere samenwerkingen met andere waterschappen.

CONTROL

We willen als organisatie rechtmatig, doelmatig en doeltreffend handelen. Rechtmatig betreft het voldoen aan interne en externe regelgeving. Doelmatig betreft de mate waarin de prestaties met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen zijn gerealiseerd. Ofwel zijn de activiteiten efficiënt uitgevoerd. Doeltreffendheid geeft aan in welke mate de beoogde doelen en effecten van het beleid daadwerkelijk zijn behaald. Ofwel zijn de goede activiteiten gekozen om de doelen te behalen.

Activiteiten in 2021

- Uitvoeren van verbijzonderde interne controles om de financiële rechtmatigheid binnen de processen op orde te hebben ten behoeve van de jaarrekening controle door de accountant.
- Uitvoeren door c.q. namens het dagelijks bestuur van doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken. Het algemene bestuur wordt geïnformeerd over de planning en over de uitkomsten van de onderzoeken.
- Opstarten verkenning naar invoering rechtmatigheidsverklaring door het dagelijks bestuur.

Digitale Informatie

De toepassing van nieuwe technologieën en de noodzaak om als integrale samenwerkingspartner te opereren gaat ons werk behoorlijk veranderen. De digitale transformatie gaat veel vragen van de organisatie en bestaat zeker niet alleen uit IT oplossingen en informatieveiligheidsaspecten: het gaat om het anders inrichten van processen, werkwijzen, samenwerkingsvormen (over de grenzen van teams heen) en het anders gebruiken van onze kennis en expertise. Er is meer data vanuit veel verschillende bronnen beschikbaar. De kans en tegelijk uitdaging is om ons werk slimmer te organiseren: 'data gedreven'. Digitale transformatie is niet alleen 'techniek'. Het vraagt om nieuwe kennis en vaardigheden om ons het (persoonlijk) leiderschap van deze nieuwe tijdsgeest eigen te maken en zo te ontwikkelen dat medewerkers, leidinggevend en bestuurders integraal samenwerken. Ook de inhoud van het werk verandert er door. Die organisatorische kant is minstens zo ingrijpend als de technologische. Als klein waterschap kunnen we deze ontwikkelingen niet alleen aan. We zoeken daarom de samenwerking met anderen, bijvoorbeeld het Waterschapshuis.

Activiteiten in 2021

- We gaan de data die we hebben nog beter inzetten voor het behalen van onze doelen en de bedrijfsvoering. Hiervoor is in 2020 het project Sturen en Beheersen gestart. In 2021 gaan we invulling geven aan de routekaart die gemaakt is over de vraag hoe Noorderzijvest daadwerkelijk vorm en inhoud kan geven aan het worden van een data gedreven organisatie. Voorbeelden hiervan zijn het gebruik van data over onze assets bij assetmanagement, slimmer besturen van het watersysteem bij extreme situaties en het invulling geven aan de centrale informatiekamer.
- Als aanjager voor digitale transformatie gaan we in 2021 aan de slag met digitale innovaties. Hetzij zelf of met onze partners zoals het Waterschapshuis.
- De overheid hoort haar archieven op orde te hebben volgens de Archiefwet (1995 en 2021) en de Wet open overheid (WOO), zowel fysiek als voor de digitale informatiehuishouding. Zodat overheidsinformatie voor nu en in de toekomst vindbaar is. In 2021 willen onze achterstand in de archivering inhalen en ons goed voorbereiden op de invoering van de nieuwe wetten.
- We gaan verder met het op orde brengen van applicaties en gegevens. In 2021 vervangen we het financieel systeem en het systeem voor registratie van bestede (project)uren. We moderniseren verder de omgeving voor geografische informatie.
- Vanuit het oogpunt van informatiebeveiliging is het nodig om uitwijkvoorzieningen voor onze infrastructuur in te richten.

- De huidige telefonie-omgeving wordt niet meer ondersteund door de leverancier en wordt daarom vervangen. Dit combineren we met het uitbreiden van de mogelijkheid om digitaal samen te werken. De afgelopen maanden met Covid-19 hebben het belang hiervan onderstreept. Teams wordt daarmee volledig uitgerold in de organisatie.
- De apparatuur (pc's en randapparatuur) op de buitenlocaties zijn verouderd en zijn dringend aan vervanging toe. Doen we dit niet dan ontstaan risico's op gebied van continuïteit en beveiliging. In 2020 zijn we gestart met het vervangen en dit loopt door in 2021.
- In 2021 gaan we verder met het actualiseren en opnieuw vaststellen van de onderhoudslegger. Er is veel archief onderzoek voor nodig en die gegevens moeten vervolgens juridisch verwerkt worden.
- Voor het op orde houden van de legger en het beheerregister zetten we in 2021 nieuwe innovatieve methodieken voor inventarisatie in, zoals een infraroodcamera gekoppeld aan onze drones.
- In 2021 starten we mogelijk met het project om de kantoorautomatisering te ondersteunen voor het Noordelijk Belastingkantoor.

Informatiebeveiliging en Privacy

Voor informatiebeveiliging moeten de waterschappen sinds 2020 voldoen aan de nieuwe richtlijn de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Nieuw is onder anderen dat er een In Control Verklaring moet worden afgegeven. In 2020 is in interne procedures en richtlijnen vastgelegd wat noodzakelijk is. Deze zijn gebaseerd op respectievelijk de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Gelijktijdig hebben de waterschappen als sector afgesproken in 2020 en de jaren daarna een bepaald volwassenheidsniveau te willen bereiken. Dat geldt ook voor privacy. Kern hiervan is dat de Plan-Do-Check-Act cyclus volledig is gesloten.

Activiteiten in 2021

- In 2021 ligt de nadruk voor zowel Informatiebeveiliging als Privacy op de (reguliere) uitvoering van de noodzakelijke maatregelen binnen de processen.
- In de tweede helft van 2020 is vooral aandacht besteed aan het vergroten van de bewustwording binnen de processen. De effecten hiervan zullen naar verwachting zichtbaar zijn in 2021. Via interne controles en het interne toezicht wordt dit in 2021 beoordeeld.
- De doelstelling is dat Noorderzijvest in 2021 verder doorgroeit naar een volwassenheidsniveau van 4 (niveau eind 2020 is ongeveer 3). Hierbij is de Plan-Do-Check-Act cyclus volledig gesloten en wordt er gestuurd op de uitvoering van maatregelen. De uitvoering moet aantoonbaar zijn.
- In het najaar van 2021 wordt, vanuit het programma Informatieveiligheid en Privacy van het Waterschapshuis, een audit (vervolgmeting) uitgevoerd. Doel van de audit is het toetsen van de opzet en bestaan van maatregelen die noodzakelijk zijn om de veiligheid te waarborgen. Het gaat feitelijk om de mate van volwassenheid van de organisatie.

Activiteiten na 2021

- In de loop van 2022 of uiterlijk in 2023 wordt door Noorderzijvest niveau 4 behaald. Dit is iets eerder dan de landelijke (bestuurlijke) afspraak dat vanaf 1 januari 2025 de werking van de BIO- en AVG-implementatie in de bedrijfsvoering van de waterschappen aantoonbaar op volwassenheidsniveau 4 zit.
- De landelijke audit van het Waterschapshuis wordt in 2023 vervolgd met een audit naar opzet, bestaan én werking. Ofwel wordt er ook gewerkt conform de maatregelen.

Huisvesting

Een nieuwe of andere werkomgeving kan medewerkers ondersteunen in hun voorbereiding op veranderend werk. Door de coronacrisis zijn we medio maart van de één op andere dag massaal vanuit huis gaan werken en leerden we razendsnel omgaan met technische faciliteiten. De verwachting is dat (deels) thuiswerken structureel blijft. Een kantoor zal vooral een fysieke ontmoetingsplaats worden en biedt een omgeving waarin we op een prettige en functionele wijze ons werk kunnen doen. En dat vraagt om een goede mix van digitale hulpmiddelen, persoonlijk contact én goede werkafspraken. Bij de verbouwing van het kantoor kijken we ook naar de mogelijkheden voor verduurzaming en waar mogelijk koppelkansen met de omgeving. Echter, verduurzaming, verbouw en herinrichting van het kantoor zullen we stapsgewijs uitvoeren in deelprojecten om de kosten laag te houden en te verspreiden over meerdere jaren.

Facilitair en inkoop

De facilitaire dienstverlening wordt aangepast op de huidige behoeftes van de organisatie, waarbij we goed kijken naar hoe we de taken binnen het team efficiënter kunnen organiseren. Daarnaast wordt de team overstijgende samenwerking verder verkend om processen, die uiteindelijk bijdragen aan een gastvrije werkomgeving te verbeteren. Ook werken we aan verbetering van onze dienstverlening en servicenormen.

Qua inkoop zet Noorderzijvest in op duurzaam en innovatief inkopen, waarbij inkoopadviseurs diverse vormen van inkoop verder verkennen en eigen maken. Daarin blijven we optrekken met de Unie van Waterschappen. Tegelijkertijd verkennen we ook de mogelijkheden met de (regionale) markt en intensiveren we de samenwerking met de noordelijke waterschappen en de regionale inkoopnetwerken voor het uitwisselen van kennis en ervaring. Inkoop wil ook intern verkennen hoe hun dienstverlening nog meer kan bijdragen aan de processen.

Activiteiten 2021:

- We geven in 2021 uitvoering aan de visie op huisvesting. We realiseren het eerste deelproject herinrichting Atrium.
- We hebben meer aandacht voor hospitality. Dit wordt zichtbaar in (nog meer) gastvrij gedrag, efficiëntere dienstverlening, hogere servicenormen en de kantoorbeleving van onze gasten en medewerkers.
- In 2021 zetten we in op duurzaamheid en Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI). Dit betekent biobased inkopen, circulair inkopen, innovatiegericht inkopen, Klimaatbewust, Social Return en MKB-vriendelijk inkopen.
- We hebben in 2021 meer dialoog met de markt, door middel van marktconsultaties, marktbijsamenkomsten, regionale markt bevragen/informereren, evalueren (specifieke) aanbestedingen met inschrijvers.
- We geven beter invulling aan contractbeheer en contractmanagement. Opdat contracten beter worden benut en relaties met opdrachtnemers goed worden beheerd. Dit doen we door key contracten te benoemen.
- We verkennen regionale samenwerking met bedrijven en andere overheidsinstellingen. Belangrijk voor netwerken, kennisdelen; alles in het kader van het gemeenschappelijk belang bij de regio/het beheergebied.
- Op het gebied van inkoop zoeken we meer samenwerking met de noordelijke waterschappen.

Internationale Samenwerking

Samen met andere waterschappen geven we uitvoering aan de Blue Deal. Blue deal is een strategisch partnerschap dat de Nederlandse waterschappen hebben ondertekend met de Ministeries van Buitenlandse Zaken en Infrastructuur en Waterstaat. De ministeries stellen binnen het partnerschap hun internationale netwerken en financiële middelen beschikbaar. De Nederlandse waterschappen stellen kennis en tijd beschikbaar. Noorderzijvest is de penvoerder voor een Blue Deal project in Noord Peru. In dit project wordt met twee decentrale waterbeheerorganisaties kennis uitgewisseld op het gebied van organisatie versterking, bestuur, preventie van overstromingen en waterkwaliteit en -kwantiteit.

Activiteiten in 2021

- In 2021 geven we uitvoering aan een Blue Deal project, waar Noorderzijvest penvoerder voor is.
- In 2021 hebben medewerkers van Noorderzijvest de mogelijkheid om op basis van hun expertise en interesse te participeren in Blue Deal projecten geleid door andere waterschappen o.a. in Roemenië, Burkina Faso, Ghana, Ethiopië en Colombia.
- In 2021 zal op basis van de resultaten van de tussentijdse evaluatie van de internationale projecten een nieuw beleidsdocument voor internationale samenwerking worden opgesteld.
- Op basis van de resultaten van de tussentijdse evaluatie van alle Blue Deal projecten, zullen financieringsaanvragen gedaan worden voor fase 2 van het Blue Deal programma (2022 – 2025).

Activiteiten na 2021

- Na 2021 volgt de implementatie van het Blue deal project in Peru en andere landen vallende onder het internationale beleid 2022-2027.
- Uitvoering van de samenwerkingsovereenkomst met de koepelorganisatie SICA-CCAD in projecten in Midden-Amerika.

Kosten en investeringsuitgaven programma Bestuur en ondersteuning

In onderstaande tabel zijn de netto lasten van het programma Bestuur en ondersteuning voor de begroting 2021 weergegeven en ter vergelijking de werkelijke netto lasten 2019 en begroting 2020 met een doorkijk naar 2022-2024.

In € 1.000	Personeelskosten	Goederen & Diensten	Kapitaal-lasten	Toev. Voor-zieningen	Onvoorzien	Totale lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2019	10.961	9.076	1.022	586	-	21.645	1.812	19.833
Begroting 2020	12.503	9.769	1.163	-	10	23.446	1.260	22.185
Begroting 2021	12.368	10.489	1.206	-	10	24.072	2.187	21.885
2022	12.274	10.562	1.610	-	10	24.456	2.104	22.352
2023	12.379	10.528	1.705	-	10	24.622	2.101	22.521
2024	12.562	10.544	1.850	-	10	24.966	2.099	22.867

Onderstaande tabel geeft de geplande netto investeringen van het programma bestuur en ondersteuning weer met het begrote uitgavenverloop over de jaren.

In € 1.000	Bestedingen incl uren + rente	Bijdrage derden	Totaal
Realisatie 2019	1.750	293	1.457
Begroting 2020	1.668	-	1.668
Begroting 2021	3.710	-	3.710
2022	1.380	-	1.380
2023	970	-	970
2024	2.170	-	2.170

1.5. ALGEMENE THEMA'S

Duurzaamheid / Energie en Innovatie

We zijn in 2025 100% energieneutraal. Ondertussen werken we alvast verder aan klimaatneutraliteit. Energie (minder gebruik en meer duurzame opwek) blijft daarbij een belangrijk onderwerp. Maar ook de uitstoot van lachgas en methaan vanaf onze zuiveringen en de uitstoot van CO2 en methaan uit bijvoorbeeld veenbodems en waterbodems zijn steeds belangrijkere aandachtsvelden. We hebben via de Unie en als overheden onderling afspraken gemaakt over vergaande vermindering van de uitstoot van broeikasgassen en over de overgang naar een volledig circulaire economie. Dit zijn de twee belangrijkste pijlers onder ons duurzaamheidsbeleid.

Uit ons reguliere beheer komen grondstoffen vrij, bijvoorbeeld natuurvezels. En onze huidige rioolwaterzuiveringen zijn de energie- en grondstoffenfabrieken van de toekomst. We kijken steeds meer naar de mogelijkheden die er zijn om minder grondstoffen te gebruiken en tegelijkertijd meer grondstoffen te maken of terug te winnen vanuit onze regulier takenpakket. Hierbij hoort ook dat we onze assets (gemalen, dijken, zuiveringsinstallaties etc) meer en meer circulair zullen gaan (ver)bouwen en onderhouden, gekoppeld aan assetmanagement. Het bruggenproject, de Lauwersmeerdijk en de nieuwbouw van de zuivering Westerkwartier zijn hiervan al goede voorbeelden. Inzet op grondstoffen(terug)winning betekent ook dat we meer en meer gaan deelnemen in circulaire ketens en die relaties ook financieel gaan benutten.

Het gaat om maatschappelijke opgaven, waar we dus ook meer dan ooit zullen moeten en willen samenwerken met andere overheden (bijv. RES'en), bedrijven en burgers en bijvoorbeeld met energiecoöperaties. We faciliteren daarbij waar mogelijk de exploitatie van onze aquathermie en bieden in sommige gevallen fysiek ruimte aan, via verhuur aan derden, voor de opwek van duurzame energie.

Activiteiten in 2021

- We vertalen ons duurzaamheidsbeleid naar praktische handvatten en een meer programmatische aanpak voor Plannen en Projecten, Beheer en Onderhoud en Assetmanagement. Onderdeel hiervan is een beleidsprogramma mobiliteit.
- We onderzoeken diverse kansen voor verdere verduurzaming. In 2021 richten we ons vooral op:
 - o onderzoek naar de omvang van en mogelijkheden voor vermindering van de uitstoot van lachgas en methaan van onze zuiveringen;
 - o kansen voor rendabele eigen opwek van duurzame energie;
 - o vormgeven aan de juiste verwaardiging van ons biogas (momenteel in onderzoek);
 - o het inventariseren en monitoren van broeikasgasemissies en grondstofstromen;

- o verdergaand energiemanagement, bijvoorbeeld uitnutting van zelflevering;
- o verbeterde verhouding DWA/RWA naar onze rioolwaterzuiveringen.
- We zijn deelnemer in de Regionale Energiestrategieën (RES'en) van Groningen en Drenthe.

Activiteiten na 2021

- Verdergaande borging van en een investeringsprogramma vanuit CO2-management.
- (in nauwe samenwerking met thema 3A en 3B) werken aan verdergaande verbetering van de verhouding DWA/RWA op onze zuiveringen.
- (in nauwe samenwerking met thema 3B en 3C) werken aan verdere verhoging van de gasproductie uit zuiveringsslib en verwaarding van terugwinbare grondstofstromen.
- (in nauwe samenwerking met het thema Assetmanagement) krijgen we meer en meer zicht op onze grondstofstromen, al dan niet tijdelijk op geslagen in de vorm van bouwwerken.
- Als partner zijn we betrokken bij de uitvoering van RES 1.0 en de stappen naar RES 2.0 voor de regio's Groningen en Drenthe.

KPI'S van dit programma staan in bijlage 5.

Assetmanagement

Assetmanagement ondersteunt het primaire proces en omvat de organisatie en alle taken die nodig zijn om alle assets van Noorderzijvest gedurende de gehele levensduur op een kosteneffectieve wijze in te zetten ter realisatie van de bedrijfsdoelstellingen. Samenhang tussen kosten, prestaties en risico's staat hierbij centraal. Om deze systematiek verder te borgen is er in 2018 een ontwikkelplan opgesteld. Hierin is uitgewerkt hoe Assetmanagement de komende jaren verder geborgd wordt binnen Noorderzijvest.

Activiteiten in 2021

- We werken aan het implementeren van het Strategisch Assetmanagementplan (SAMP). Vanuit het SAMP worden Assetmanagementplannen opgesteld per assetcategorie.
- Het opstellen van meerjareninvesteringsplannen en meerjarenonderhoudsplannen op basis van Assetmanagementprincipes.
- Op de top 10 meest kritische assets worden conditiemetingen uitgevoerd.
- Verbeteren van dashboards om te kunnen sturen op kosten, prestaties en risico's ten aanzien van assets.
- Er wordt een verbeterde wijzigingsprocedure voor assets geïmplementeerd.
- Het koppelen van het onderhoudsbeheersysteem Ultimo aan procesautomatisering van rioolwaterzuiveringsinstallaties, voor een verbetering van onderhoudssturing en storingsregistratie.

Activiteiten na 2021

- Het continueren van de meerjareninvesteringsplannen en meerjarenonderhoudsplannen op basis van Assetmanagementprincipes.
- Continuering van de toepassing Systems Engineering bij nieuw- en verbouwprojecten.
- Het breder toepassen van conditiemetingen assets.
- Assetmanagement wordt na 2021 integraal geborgd en wordt onderdeel van de reguliere bedrijfsvoering.

Kosten en investeringsuitgaven algemene thema's

De netto kosten en investeringsuitgaven zijn verantwoord als volgt in de programma's:

- Omgevingswet is verantwoord onder programma 4 Bestuur en ondersteuning.
- Duurzaamheid / Energie en Innovatie onder programma 3 Gezuiverd water.
- Assetmanagement onder programma 3 Gezuiverd water.

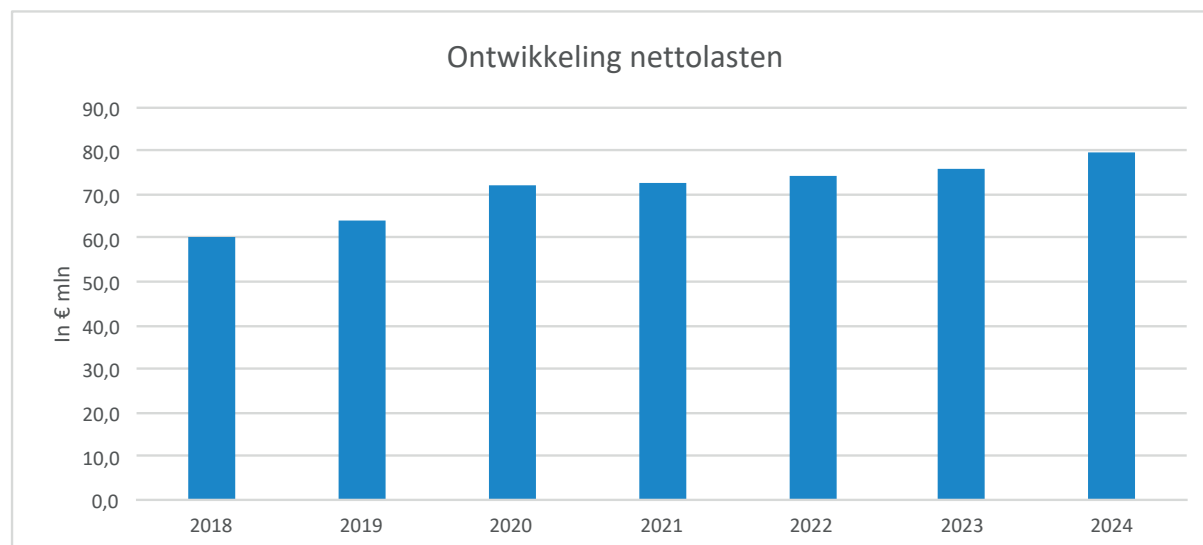
2. FINANCIËN

2.1 MEERJARENRAMING

Tabel: netto lasten ontwikkeling naar kostensoort

in € miljoen	Personeelskosten	Goederen & Diensten	Kapitaal-lasten	Toevoeging voorzieningen	Totale lasten	Baten	Netto lasten	%
2018	23,9	30,1	22,0	0,2	76,2	16,1	60,1	
2019	26,4	33,2	22,4	0	82,0	18,0	63,9	
2020	28,2	35,2	25,4	0	88,8	16,9	71,9	
2021	29,0	36,3	24,7	0	90,0	17,5	72,5	0,8%
2022	29,1	36,3	26,2	0	91,6	17,4	74,2	2,3%
2023	29,5	36,7	28,5	0	94,8	18,6	76,2	2,7%
2024	30,0	37,3	30,0	0	97,4	17,8	79,6	4,5%

Grafiek: netto lasten

Hieronder volgt een korte uiteenzetting van de ontwikkeling van aantallen FTE en investeringsuitgaven voor de komende jaren.

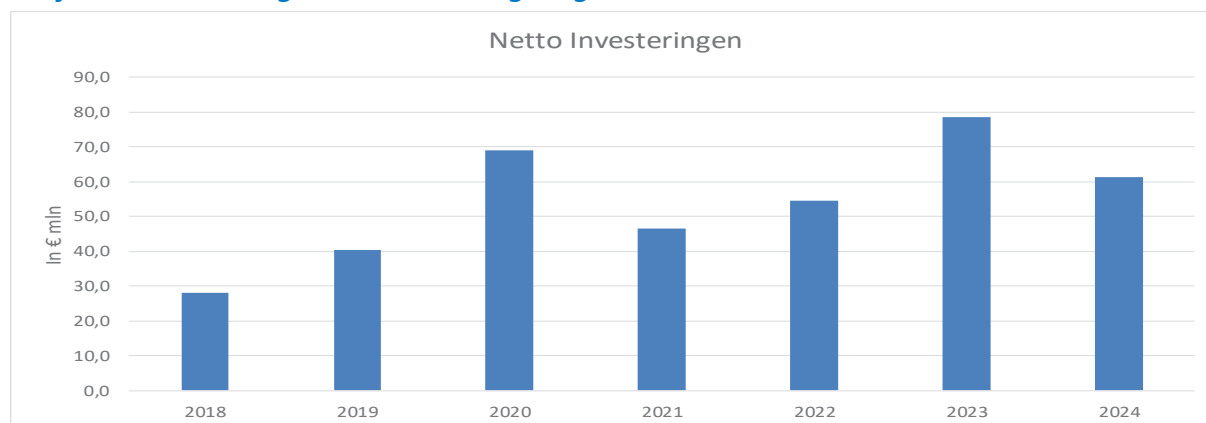
Tabel: aantallen personeelsleden op loonlijst ontwikkeling

FTE	2020 begroting	2021 begroting	2022 begroting	2023 begroting	2024 begroting
Watersysteem	160,6	158,3	158,3	158,3	158,3
Zuiveren	65,0	64,0	64,0	64,0	64,0
Staf + management	87,8	87,8	85,8	85,8	85,8
Totaal	313,3	310,0	308,0	308,0	308,0

Tabel: netto investeringsuitgaven ontwikkeling

In € miljoen	Investerings				
	Besteding	Bijdrage derden	Saldo	Geactiveerde lasten	Netto Investerings
2018	88,2	62,2	26,0	2,1	28,1
2019	77,1	39,3	37,8	2,7	40,5
2020	84,9	19,2	65,7	3,4	69,2
2021	55,8	11,2	44,6	3,0	47,6
2022	64,2	11,1	53,1	2,9	56,1
2023	108,3	33,2	75,1	4,2	79,3
2024	92,1	33,4	58,7	3,4	62,1

Grafiek: ontwikkeling netto investeringsuitgaven

2.2 UITGANGSPUNTEN

- De begroting 2020 inclusief meerjarige doorkijk en de kaderbrief 2021 hebben als basis gediend voor de uitvraag voor het begroting 2021.
- De interne kostentoe rekeningsystematiek, benodigd voor de toerekening van de kosten aan de taken Waterbeheer en Zuiveren, is conform het besluit van het algemeen bestuur van 7 mei 2014 toegepast.
- Maximale stijging van de saldokosten voor zowel de taak watersysteem als de taak zuiveren van 4%. De gemiddelde tariefstijging voor de begroting is uitgekomen op 3%. Dit percentage hante- ren we ook voor de ontwikkeling van ons belastingtarief met de eventuele inzet van de algemene reserve.
- CAO en premiestijging 2%, Inflatie 0%.
- Voor de kapitaallasten wordt gerekend met een rentepercentage van 1,49 %. (was 1,81 % in be- groting 2020).
- Het financieringstekort is tegen een rente van 1% meegerekend.
- Het financieringstekort wordt voor 100% meegenomen in de renteberekening.
- Streven naar een maximaal schuldenplafond van € 250 miljoen (met een mogelijkheid van tussen- tijdse verruiming tot € 300 miljoen).

2.3 NETTO LASTEN

De netto lasten worden eerst weergegeven per kostensoort, daarna per programma.

Tabel: nettolasten per kostensoort

In € 1.000	Personeels- kosten	Goederen & Diensten	Kapitaal- lasten	Toevoeging voorzieningen	Onvoorzien	Totale lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2019	26.357	33.217	22.388	586	-	82.548	18.045	64.503
Begroting 2020	28.211	35.244	25.390	-	10	88.854	16.900	71.954
Begroting 2021	29.020	36.310	24.684	-	10	90.024	17.513	72.511
2022	29.057	36.286	26.218	-	10	91.571	17.372	74.199
2023	29.498	36.722	28.537	-	10	94.766	18.611	76.155
2024	30.023	37.318	30.048	-	10	97.399	17.792	79.607

De stijging voor de netto lasten met € 0,6 miljoen voor 2021 ten opzichte van 2020 wordt veroorzaakt door:

- Personeelskostenstijging € 0,8 miljoen door: CAO/premie effect van +€ 0,9 miljoen; Overwerk- vergoeding +€ 0,2 miljoen; Verhoging van schalen +€ 0,2 miljoen; Afname kosten implementatie omgevingswet -€ 0,5 miljoen.
- Goederen en dienstenstijging € 1,1 miljoen door hogere kosten voor: Dienstverlening voor NBK (+€ 0,9 miljoen); Slibverwerking derden/afvoer slib en chemicaliën (+€ 0,5 miljoen); Hogere lasten voor opvoering calamiteiten plan (+€ 0,1 miljoen); Lagere kosten voor Thema en Gebiedsgerichte plannen (-€ 0,1 miljoen); Lagere kosten door besparing energiebelasting (-€ 0,1 miljoen); Bijdrage Noordelijk Belastingkantoor (-€ 0,1 miljoen); Huur gebouwen (-€ 0,1 miljoen).

- Kapitaallasten dalen met € 0,7 miljoen hetgeen voornamelijk wordt veroorzaakt door een lagere omslagrente en verschoven investeringen.
- De baten nemen toe met € 0,6 miljoen door hogere baten voor: Dienstverlening voor NBK (+€ 0,9 miljoen); Transport en verwerken afvalwater (+€ 0,2 miljoen); Activeren van personeelskosten voor investeringsprojecten (-€ 0,5 miljoen).

Tabel: netto lasten per programma

In € 1.000	NETTO LASTEN PER PROGRAMMA				
	1. Waterveiligheid	2. Voldoende & gezond water	3. Gezuiverd water	4. Bestuur & Organisatie	Saldo
Realisatie 2019	7.346	20.645	16.679	19.833	64.503
2020	10.096	22.019	17.654	22.185	71.954
2021	10.696	22.415	17.514	21.885	72.511
2022	10.999	23.875	16.974	22.352	74.199
2023	11.479	25.483	16.672	22.521	76.155
2024	11.503	27.985	17.252	22.867	79.607

2.4 KOSTENTOEREKENING

In deze paragraaf wordt ingegaan op de toerekening van kosten aan de wettelijke taken. Waterschap Noorderzijvest onderscheidt de volgende wettelijke taken:

- Watersysteembeheer;
- Zuiveringsbeheer.

Alle activiteiten van het waterschap in het kader van de uitvoering van de opgedragen taken zijn ondergebracht in vier programma's. De nettolasten van deze programma's moeten worden gefinancierd uit de omslagen c.q. heffingen per taak. Er bestaat geen één op één-relatie tussen de bestuurlijke programma's en de wettelijke taken. Dit betekent dat de nettolasten van de programma's moeten worden toegerekend aan de taken. Daar een programma een bundeling is van meerdere beheerproducten, die op zich weer worden gevormd uit bij elkaar behorende activiteiten, vindt deze toerekening op indirecte wijze plaats middels de toerekening van de beheerproducten aan de taken. De bij Noorderzijvest toegepaste beheerproducten zijn gebaseerd op het door de Unie van Waterschappen ontwikkelde Beleid- en beheerproducten model (BBP).

Bij de productindeling wordt onderscheid gemaakt in primaire producten (hebben betrekking op werkzaamheden in relatie tot de taken van het waterschap) en ondersteunende producten. De primaire producten worden één op één toegerekend aan de taken. De ondersteunende producten worden niet toegerekend aan de primaire producten, maar worden rechtstreeks onder een programma gebracht.

Voor de toerekening van de ondersteunende producten aan de taken is de volgende methode toegepast: daar waar eenduidig aan een taak toe te wijzen, wordt het ondersteunende product rechtstreeks aan de bewuste taak toegerekend (voorbeeld: landmeetkundige diensten voor watersysteembeheer); daar waar dit niet het geval wordt de toerekening gebaseerd op de verhouding van

de directe kosten (personeelskosten en goederen en diensten) naar de taken van de rechtstreeks toe te rekenen producten. De basisgedachte hierachter is dat naarmate er meer wordt uitgegeven aan een taak (in directe kosten en in uren) er ook meer gebruik wordt gemaakt van ondersteunende diensten, waarmee we voldoen aan de eis dat er een verdeling dient te worden gemaakt op basis van objectieve bedrijfseconomische criteria. In 2014 is vastgesteld te werken met een vaste verhouding van 50%-50%, dit op basis van de perspectiefnota 2015-2018.

2.5 BELASTINGOPBRENGSTEN EN TARIEVEN

Het belastingstelsel omvat drie heffingen:

- verontreinigingsheffing;
- zuiveringsheffing;
- watersysteemheffing.

De verontreinigingsheffing is voor directe lozingen op het oppervlaktewater. Het tarief is gelijk aan het tarief voor de zuiveringsheffing. De opbrengsten hiervan gaan naar het Watersysteem. De zuiveringsheffing is de heffing van huishoudens en bedrijven. Huishoudens betalen een forfait van 3 VE's (vervuilingseenheden), terwijl een alleenwonende voor 1 VE betaalt. Bedrijven betalen naar de vuillast.

De kosten van het Watersysteem moeten worden opgebracht door vier categorieën te weten:

- ingezetenen;
- eigenaren (overig) ongebouwd;
- eigenaren natuur;
- eigenaren gebouwd.

In de vergadering van het algemeen bestuur van 19 september 2018 is de kostentoedeling vastgesteld. De kostentoedeling watersysteem is als volgt:

- 30,0% aan de ingezetenen;
- 19,1% aan de zakelijke gerechtigden van ongebouwde onroerende zaken niet zijn de natuurterreinen;
- 0,3% aan de zakelijke gerechtigden van natuurterreinen;
- 50,6% aan de zakelijke gerechtigden van gebouwde onroerende zaken.

Bij de watersysteemheffing wordt gebruik gemaakt van tariefdifferentiatie:

- Voor buitendijks gelegen ongebouwde onroerende zaken die geen natuurterreinen zijn en voor buitendijks gelegen gebouwde onroerende zaken wordt een tarief gehanteerd dat 25% is van het tarief dat blijkt de verordening op de watersysteemheffing voor elk van deze categorieën geldt.
- Voor verharde openbare wegen wordt een gedifferentieerd tarief toegepast dat 100% hoger dan het tarief dat blijkt eerder genoemde verordening voor ongebouwde onroerende zaken niet zijnde natuurterreinen geldt. De categorie gebonden kosten (kosten verkiezingen, WOZ-kosten en kwijtschelding/oninbaar) worden toegerekend aan de betreffende categorieën.

Het waterschap moet op taakniveau kostendekkend werken. Dit betekent dat de netto lasten per taak volledig gedekt moeten zijn. Dekking vindt plaats door de belastingopbrengsten en eventuele ont-trekking aan de reserves.

De belastinggelden worden opgebracht door de ingelanden, die zijn onderverdeeld in verschillende categorieën. Het bedrag dat iedere categorie moet opbrengen is gebaseerd op de vastgestelde kostentoedeling. De per categorie vastgestelde op te brengen belastingbedragen leiden op basis van het aantal heffingseenheden (hectares, WOZ-waarde, woningen, VE's) tot belastingtarieven. Hierbij dient rekening te worden gehouden met het feit dat niet alle opgelegde aanslagen betaald zullen worden als gevolg van kwijtschelding en oninbaarheid.

Tabel: ontwikkeling netto lasten over watersysteem en zuiveren

in € 1.000	Begroting 2020	Begroting 2021	2022	2023	2024
Watersysteem	43.788	44.551	46.520	48.598	51.277
Zuiveren	28.166	27.959	27.679	27.557	28.330
Totaal	71.954	72.510	74.199	76.155	79.607

Tabel: kwijtschelding en oninbaarheid 2021

Kwijtschelding en oninbaarheid		Taak	
in € 1.000	Totaal	Watersysteem	Zuiveren
Jaarplan 2021	3.890	1.598	2.292
Jaarplan 2020	2.678	1.001	1.677

Met betrekking tot kwijtschelding en oninbaarheid wordt in de begroting uitgegaan van een stijging van 30% in relatie tot Q2 rapportage. Dit op basis van inschattingen van het Noordelijk Belastingkantoor.

Tabel: Belastingheffing 2021

Taak	Jaarplan 2020	Jaarplan 2021	index JP2021 JP 2020=100
Watersysteem			
<i>Heffing/Categorie</i>			
Verontreinigingsheffing	338.613	369.074	109,0
Ingezetenen	13.747.078	14.493.948	105,4
Gebouwd	22.351.171	22.743.638	101,8
Ongebouwd	8.236.961	8.387.722	101,8
Natuur	128.671	130.832	101,7
Totaal watersysteem	44.802.494	46.125.214	103,0
Zuiveren	27.562.334	28.351.113	102,9
Totaal NZV	72.364.828	74.478.884	102,9

Tabel: Dekkingsoverzicht 2021

Taak	Belasting heffing	Kwijtschelding en oninbaar	Onttrekking Reserve	Totaal dekking	Te dekken saldolasten	Dekkingsverschil
Watersysteem						
<i>Heffing/Categorie</i>						
Verontreinigingsheffing	369.074			369.074		
Ingezetenen	14.493.948	-1.357.000		13.136.948		
Gebouwd	22.743.638	-187.500		22.556.138		
Ongebouwd	8.387.722	-53.600		8.334.122		
Natuur	130.832			130.832		
Totaal watersysteem	46.125.214	-1.598.100	22.000	44.549.114	44.551.331	-2.217
Zuiveren	28.351.113	-2.291.600	1.898.000	27.957.513	27.959.100	-1.772
Totaal NZV	74.476.327	-3.889.700	1.920.000	72.506.627	72.510.616	-3.989

De netto lasten van de taak watersysteem stijgen in 2021 met 1,8% en de bruto belastingopbrengst voor de taak watersysteem met 3,0% ten opzichte van 2020. De stijging van de bruto belastingopbrengst is hoger dan de stijging van de netto lasten. Dit wordt veroorzaakt door een verwachte stijging van 45% voor kwijtschelding en oninbaarheid. Voor een gemiddelde tariefstijging van 3% is voor deze taak in 2021 een onttrekking van € 22.000 aan de algemene reserve noodzakelijk. De stijging of daling van de tarieven van de verschillende categorieën die onder deze taak vallen, laten echter verschillen zien (zie de tabel tarievenontwikkeling). Dit wordt veroorzaakt door verschillen in de ontwikkeling van het aantal heffingseenheden per categorie en de genoemde stijging van kwijtschelding en oninbaarheid. Het tarief voor ingezetenen stijgt met 4,4% door hogere lasten voor de taak watersysteem en hogere kwijtschelding en oninbaarheid, samen 5,4%. Daar staat tegenover een stijging van het aantal heffingseenheden (ingezetenen), waarvan het effect -1% is. De tarieven voor gebouwd binnendijs en buitendijs dalen omdat de gemiddelde WOZ waarde in ons gebied circa 10,5% stijgt. De tarieven binnen de categorie ongebouwd laten een stijging zien van 4,3%, dit is hoger dan 3% omdat het aantal heffingseenheden (hectares) is gedaald voor deze categorie. De categorie natuur laat een tariefdaling zien van 3,2%, dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een stijging met ca. 5% van het aantal heffingseenheden (hectares) voor deze categorie. Tot slot laat de verontreinigingsheffing een tariefstijging van 3% zien, dit tarief dient gelijk te zijn aan het tarief van de zuiveringsheffing.

De netto lasten van de taak zuiveren dalen in 2021 met 0,7% ten opzichte van 2020. In 2020 wordt ter tariefegalisatie een bedrag van € 2.280.000 onttrokken aan de algemene reserve zuiveren. In 2021 is voor een tariefstijging zuiveren van 3,0% een onttrekking van € 1.898.000 noodzakelijk.

Tabel: overzicht tarieven 2021

Heffing/categorie	heffings- eenheid	Jaarplan 2020	Jaarplan 2021	% Mutatie	2022	2023	2024
<u>Watersysteemheffing</u>							
Ingezetenen	in € per woonruimte	90,98	94,98	4,4%	98,78	102,81	108,00
Gebouwd - binnendijks	in % WOZ - waarde	0,0607	0,0561	-7,6%	0,0575	0,0587	0,0603
Gebouwd - buitendijks	in % WOZ - waarde	0,0152	0,0140	-7,9%	0,0144	0,0147	0,0151
Ongebouwd-binnendijks	in € per ha	77,96	81,30	4,3%	84,84	89,55	93,59
Ongebouwd - wegen	in € per ha	155,92	162,60	4,3%	169,68	179,10	187,44
Ongebouwd - buitendijks	in € per ha	19,49	20,33	4,3%	21,21	22,39	23,40
Natuur	in € per ha	6,89	6,67	-3,2%	6,97	7,29	7,71
<u>Verontreinigingsheffing</u>							
	in € per v.e.	65,75	67,72	3,0%	71,56	71,23	73,04
<u>Zuiveringsheffing</u>							
	in € per v.e.	65,75	67,72	3,0%	71,56	71,23	73,04

2.6 INVESTERINGSUITGAVEN

Tabel: Investeringsuitgaven 2021

Thema/programma	(1) Bestedingen	(2) Bijdragen derden	(3=1-2) Saldo	(4) Activering eigen uren	(5) Activering rente	(6=3+4+5) Investering totaal
Primaire waterveiligheid	9.733	4.951	4.782	0	5	4.787
Regionale waterveiligheid	6.175	1.500	4.675	163	132	4.969
Calamiteitenbeheer	20	0	20	0	0	20
Primaire waterveiligheid	15.928	6.451	9.477	163	136	9.776
Klimaat adaptief watersysteem	19.779	2.444	17.335	1.190	439	18.964
Waterkwaliteit	6.151	2.033	4.118	213	19	4.350
Vaarwegen en recreatie	2.255	68	2.188	121	76	2.385
Voldoende en gezond water	28.185	4.545	23.640	1.524	534	25.698
Transport	3.175	195	2.980	270	36	3.223
Waterzuiveren	2.749	0	2.749	109	42	2.900
Slibverwerking	2.080	0	2.080	146	97	2.323
Gezuiverd water	8.004	195	7.809	462	176	8.446
Bestuur	270	0	270	0	0	270
Organisatie	0	0	0	0	0	0
Ondersteuning	3.359	0	3.359	0	0	3.359
Communicatie - Internationale samenwerking	0	0	0	0	0	0
Verbanden partijen	0	0	0	0	0	0
Duurzaamheid - energiezorg	0	0	0	0	0	0
Bestuur en organisatie	3.629	0	3.629	0	0	3.629
Totaal programma's	55.746	11.191	44.555	2.148	846	47.549

In 2021 is er een bestedingsraming van € 55,7 miljoen voor de investeringen.

2.7 RESERVES EN VOORZIENINGEN

Een van de uitgangspunten is het in stand houden van een zo gelijkmatig mogelijke tariefontwikkeling. Om dit te kunnen realiseren worden, waar mogelijk, de algemene reserves ingezet. In 2021 wordt voor beide taken uit de algemene reserves onttrokken. Voor de taak watersysteem wordt er € 22.000 onttrokken uit de algemene reserve watersysteem, voor de taak zuiveren wordt er € 1.898.000 onttrokken uit de algemene reserve zuiveren. Verder wordt uit een aantal voorzieningen onttrokken ter dekking van personeelslasten, deze voorzieningen waren daartoe gevormd.

Tabel: staat van reserves en voorzieningen 2021

STAAT VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN Jaarplan 2021						
Omschrijving in € 1.000	STAND 1 JANUARI	Mutaties in het jaar			STAND 31 DECEMBER	Berekende rente die niet is toegevoegd
		Vermeerderingen		Verminder- dingen		
		Rente	tlv expl			
Algemene reserves						
Watersysteem	3.592			22	3.570	36
Zuiveren	4.628			1.898	2.730	46
Bestemmingsreserves						
Watersysteem	1.895	2		96	1.801	57
Zuiveren	126				126	4
Algemeen	22				22	1
Oude leidingen	5.739				5.739	
TOTAAL EIGEN VERMOGEN	16.002	2		2.016	13.988	144
Voorzieningen						
Watersysteem						
Zuiveren						
Algemeen	3.391		60	347	3.104	9
TOTAAL VOORZIENINGEN	3.391		60	347	3.104	9

2.8 FINANCIERING

Algemene interne en externe ontwikkelingen

Als gevolg van de Wet financiering decentrale overheden zijn de waterschappen verplicht een financieringsparagraaf in het jaarplan (en de jaarverslaggeving) op te nemen. Deze paragraaf in het jaarplan is, samen met het treasurystatuut, een belangrijk instrument voor sturing en beheersing van de treasuryfunctie. In oktober 2019 is het treasurystatuut geactualiseerd.

Er wordt gewerkt met een treasury speerpuntenlijst, waarin ontwikkelingen van het afgelopen jaar en operationele doelstellingen en acties voor het komende jaar vastgelegd zijn. Deze lijst wordt in de treasurycommissie besproken en geëvalueerd. De uitgangspunten voor het plan liggen vast in het treasurystatuut en in deze paragraaf.

In 2021 maar ook in de komende jaren staan er forse investeringen op het programma, zoals de investering in het HWBP-project Lauwersmeerdijk, versterking Eemskanaalkade, RWZI Westerkwartier, de gebiedsinrichting van het zuidelijke Westerkwartier en kwaliteitsverbetering Paterswoldsemeer. Volgens de huidige liquiditeitsprognose stijgt de financieringsbehoefte zodanig, dat er in de tweede helft van 2021 een aanvullende financiering noodzakelijk is. Vooruitlopend op de geplande investeringen in 2021 is in mei 2020 reeds een langlopende lening van € 65 miljoen afgesloten tegen een zeer gunstig rentepercentage (0,309%).

Schuldenlast

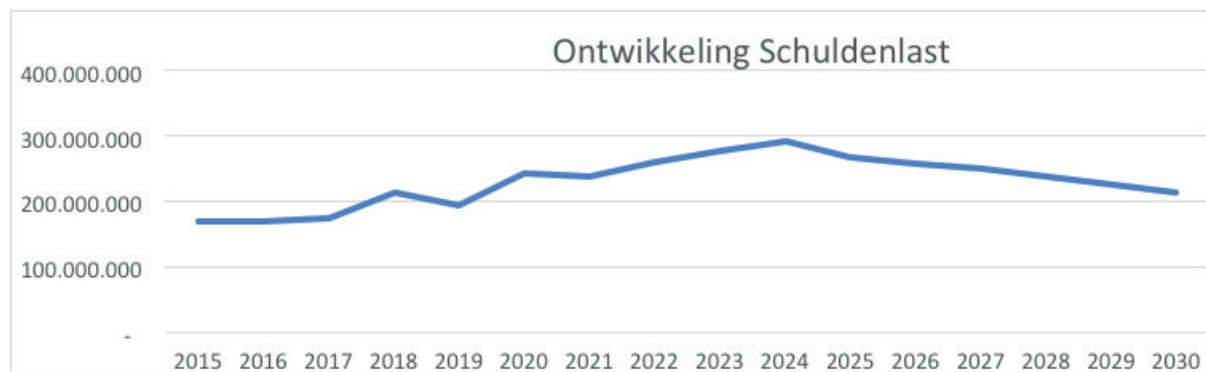
In de begroting wordt het algemeen bestuur geïnformeerd over de meest actuele stand van het schuldenplafond. Hierbij wordt tevens een prognose gegeven voor het komende jaar en de drie jaar daaropvolgend. Deze prognose is gebaseerd op het verwachte tekort aan financieringsmiddelen, dat een saldo is van inkomsten (vooral belastingen) en uitgaven (exploitatiekosten en investeringen). Met name de hoogte van de investeringen is bepalend voor het grootste gedeelte van het financieringstekort.

De investeringsplanning voor de komende jaren is gebaseerd op ramingen. Per jaar zullen prognoses voor de komende jaren worden bijgesteld door verschuiving in tijd, prioritering dan wel in benodigde middelen.

De investeringsraming laat zien dat voor het komende jaar het totale investeringsvolume € 54,7 mln. is. Op basis van de verwachte investeringsuitgaven voor de komende jaren is de schuldenlast opnieuw in kaart gebracht. Voor 2020 en 2021 betekent dit dat het schuldenplafond zich ontwikkelt van eind 2020 € 242,8 miljoen schuldenlast naar eind 2021 € 238,1 miljoen schuldenlast.

De liquiditeitsprognose voor de jaren na 2021 laat zien dat er opnieuw extra externe middelen via leningen nodig zijn. De verwachting is dat het schuldenplafond in 2022 boven de € 250 miljoen uitkomt. Dit betekent dat het vastgestelde kader (tijdelijk) moet worden verhoogd naar € 300 miljoen. Na 2024 zal het schuldenplafond naar verwachting weer dalen, waarbij we verwachten dat het schuldenplafond in 2027 weer beneden de € 250 miljoen uitkomt.

Grafiek: Ontwikkeling schuldenlast 2021

Rentevisie

Een rentevisie is een toekomstverwachting over de renteontwikkeling, op basis waarvan een financiering- en beleggingsbeleid wordt gevoerd. Afhankelijk van de (interne- of externe) ontwikkelingen wordt de rentevisie geactualiseerd. De rentevisie is gebaseerd op de rentevisie van enkele gezaghebbende financiële instellingen, zoals de Nederlandse Waterschapsbank. Afstemming van het beleid op de rentevisie betekent bijvoorbeeld het vroegtijdig afsluiten van een nieuwe geldlening indien een rentestijging wordt verwacht.

De korte rente blijft nog steeds laag. De eerste negen maanden van 2020 heeft de Euribor (3 maands looptijd) geschommeld tussen -0,29% en -0,50%. Op dit moment (oktober 2020) is het tarief -0,50%.

Op dit moment (oktober 2020) ligt het tarief voor een 10-jaars lineaire lening op 0%. De Europese Centrale Bank (ECB) koopt nog steeds staats- en bedrijfsleningen op, waardoor er voorlopig geen extreem stijgende rente wordt verwacht.

Tabel: Financieringsbehoefte Jaarplan 2021 (x € 1.000)

Financieringspositie Jaarplan 2021		
Omschrijving	31-12-2021	1-1-2021
Activa		
Materiele en immateriele vaste activa	273.040	246.245
Financiële vaste activa	264	264
A. Totaal vaste activa	273.304	246.509
Passiva		
Algemene reserve	6.300	8.220
Overige reserves	7.688	7.782
Totaal eigen vermogen	13.988	16.002
Voorzieningen	3.104	3.391
Vaste geldleningen (lang)	227.884	242.807
Waarborgsommen	32	32
Totaal vreemd vermogen	227.916	242.839
B. Totaal passiva (financieringsmiddelen)	245.008	262.232
A-B Financieringstekort	28.296	-15.723

Financieringstekort

Als het financieringstekort ultimo 2021 geheel gedekt wordt met langlopende leningen, dan bedraagt de vaste schuld eind 2021 plm. € 238 miljoen. Het financieringstekort daalt in het jaar 2021 naar verwachting naar € 28,3 miljoen (2020: € 94,4 miljoen). Dit komt met name door lagere investeringsuitgaven in 2020 dan verwacht en het afsluiten van een langlopende lening in 2020, die voor een deel betrekking heeft op het financieringstekort in 2021.

Het is op dit moment nog steeds aantrekkelijk om zoveel mogelijk met kort geld te financieren. Dit betekent dat er een kortlopende kasgeldlening wordt afgesloten wanneer er een financieringstekort is. Op basis van verwachtingen rond de renteontwikkelingen, liquiditeitsprognoses en de geldende wettelijke kaders wordt de financiering met kort geld omgezet naar een langlopende geldlening. Bij de keuze tussen lang of kort wordt rekening gehouden met de in de wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) aangegeven criteria voor de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Artikel 4 lid 2 van de Wet FIDO schrijft voor dat wanneer een openbaar lichaam voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet overschrijdt, het daarvan de toezichthouder op de hoogte stelt en met een plan komt om binnen de kasgeldlimiet te komen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een belangrijk wettelijk criterium voor het kortlopend vreemd vermogen en is in de wet gesteld op 23% van begrote exploitatielasten over een jaar (2021: 90 miljoen). Voor deze begroting betekent dit een kasgeldlimiet van € 20,7 miljoen.

De renterisiconorm

Nog een toetsingscriterium is het renterisico voor de lange schulden. De renterisiconorm is bedoeld om er voor te zorgen dat de portefeuille met langlopende leningen van waterschappen niet te gevoelig wordt voor veranderingen van de rente. Het is niet toegestaan de renterisiconorm te overschrijden. Als norm voor het renterisico wordt een percentage van 30% van het begrotingstotaal aangehouden. Voor 2021 betekent dit een bedrag van € 27,2 miljoen. Het bedrag waarover in 2021 renterisico wordt gelopen bedraagt € 14,9 miljoen en bestaat uit aflossingen op de vaste geldleningen.

Vaste activa

Het onderdeel vaste activa heeft betrekking op de nog niet afgeschreven investeringen per 1 januari 2021. Hierbij is uitgegaan van de werkelijke cijfers per 31-12-2019 en de geactualiseerde voorgenomen investeringen voor het jaar 2020. Hierbij zijn tevens inbegrepen de investeringen waarvoor in voorgaande jaren kredieten zijn verleend, maar waarvan de uitvoering nog doorloopt. De afschrijvingslast in 2021 van de investeringen bedraagt € 21 miljoen. In deze begroting is ervan uitgegaan dat de voorgenomen investeringen 2021 worden gerealiseerd.

Eigen vermogen

Reserves behoren tot het eigen vermogen en zijn verdeeld in algemene- en bestemmingsreserves. De algemene reserve wordt aangehouden als weerstandsvermogen voor onvoorziene uitgaven en heeft feitelijk een bufferfunctie, terwijl de bestemmingsreserves worden aangehouden voor vooraf bepaalde specifieke doelen.

Voorzieningen

In de begroting 2021 is ten laste van de voorzieningen een bedrag van € 347.000 gebracht. Het betreft onttrekkingen uit de Pensioen- wachtgeldvoorziening van voormalig bestuur en personeel.

Vreemd vermogen

Het vreemd vermogen bestaat uit langlopende geldleningen. Het gemiddelde rentepercentage op vreemd vermogen bedraagt 1,8% per ultimo 2020

EMU saldo

Ter bescherming van de euro is in het “Stabiliteits- en groeipact” (SGP) van de Europese Unie onder andere vastgelegd dat:

- Het EMU-tekort van de overheid van een lidstaat niet meer dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen. Er is sprake van een EMU-tekort als de uitgaven van de overheid in een jaar de inkomsten overstijgen;
- De overheidsschuld niet meer dan 60% van het BBP mag bedragen.

Het gaat om totalen van de gehele overheid. De vier Nederlandse overheden zijn er samen verantwoordelijk voor dat ons land gezonde overheidsfinanciën kent. Op grond van de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof) moeten de vier overheden ook samen invulling geven aan de eisen die hieromtrent worden gesteld vanuit de Europese Unie, met name EMU-saldo en EMU-schuld. Om de voor hun kerntaken noodzakelijke investeringen te kunnen uitvoeren hebben waterschappen, net zoals de provincies en gemeenten, een zekere ruimte in het Nederlandse EMU-saldo nodig.

De Unie van Waterschappen, IPO en VNG hebben op 23 mei 2018 met het kabinet afspraken gemaakt over de ruimte in het Nederlandse EMU-tekort voor de decentrale overheden in de periode 2019 t/m 2022:

- De ruimte voor de decentrale overheden is 0,4% van het Bruto Binnenlands Product (BBP).
- De ruimte wordt als volgt onderverdeeld (voorheen was deze ruimte niet onderverdeeld): 0,27% gemeenten, 0,08% provincies en 0,05% waterschappen.

De ruimte voor de waterschappen van 0,05% BBP leidt met de meeste recente raming van het BBP voor 2021 tot een maximaal EMU-tekort van € 410.800.000 in dat jaar. Dit bedrag is met de vastgestelde verdeelsleutel van de ‘geraamde netto-exploitatiekosten van het voorgaande jaar’ (2020 dus) verdeeld over de waterschappen. Dit leidt tot een EMU-referentiewaarde voor Noorderzijlvest van € 9,9 miljoen. Een referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een waterschap in de gezamenlijke ruimte voor de decentrale overheden heeft.

Voor de hoogte van de investeringen heeft invloed op de hoogte van het tekort. Voor de beoordeling of het waterschap aan zijn verplichtingen voldoet wordt niet gekeken naar het begrote EMU-tekort maar naar het daadwerkelijke EMU-tekort. Hierover wordt per kwartaal gerapporteerd aan het CBS.

Tabel: opbouw EMU-saldo

EMU-saldo Jaarplan 2021 en doorkijk 2022-2024				
Omschrijving	Jaarplan 2021	2022	2023	2024
1. EMU/exploitatiesaldo	-1.920	0	0	0
2. Invloed van investeringen				
Bruto investeringen	-58.821	-67.113	-112.522	-95.444
Investingssubsidies en bijdragen	11.191	11.057	33.222	33.371
Verkoop van activa	0	0	0	0
Afschrijvingen	20.835	21.917	23.617	24.385
	-26.795	-34.138	-55.683	-37.688
3. Invloed van voorzieningen				
Toevoegingen aan voorzieningen				
- t.l.v. de exploitatie	60	60	60	60
- t.g.v. de exploitatie	0	0	0	0
Betalingen rechtstreeks t.l.v. voorzieningen	-347	-320	-320	-320
Externe vermeerderingen				
Externe verminderingen				
	-287	-260	-260	-260
4. Deelnemingen en aandelen				
Boekwinst	0	0	0	0
Boekverlies	0	0	0	0
	0	0	0	0
Totaal EMU-saldo	-29.002	-34.398	-55.943	-37.948

Conclusie: we overschrijden de referentiewaarde (€ 9,9 miljoen) zeer ruim. Maar een individueel waterschap wordt er niet op "afgerekend" en bovendien wordt op rijksniveau (3%) gekeken. De totale overheidssector valt ruim binnen deze norm.

2.9 RISICOPARAGRAAF

Bij het uitvoeren van haar activiteiten heeft Noorderzijvest te maken met risico's en onzekerheden. Door het uitvoeren van risicomanagement borgt Noorderzijvest de continuïteit en kwaliteit van de werkzaamheden en de financiële positie van het waterschap. Veelal worden risico's afgedekt door het opzetten van procedures, door het afsluiten van verzekeringen of door het treffen van voorzieningen. Daarentegen zijn er ook risico's die niet afgedekt kunnen worden deze maatregelen, deze zullen gedekt moeten worden uit de algemene reserve.

Hierna wordt ingegaan op de relatie tussen enerzijds de weerstandscapaciteit en anderzijds de financiële risico's.

In formule weergegeven:

$$\text{Weerstandvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{(rest) risico's}}$$

Met beschikbare weerstandscapaciteit is bedoeld de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Bij risico's gaat het om mogelijke toekomstige voorvallen waarvoor geen maatregelen zijn getroffen én die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Bestuurlijke risico's

De bestuurlijke risico's zijn opgenomen in het strategisch risicodossier. Deze wordt jaarlijks geactualiseerd. De laatste actualisatie heeft plaatsgevonden in oktober 2020 en is met het MT en met de portefeuillehouder financiën besproken. Met het DB zal het dossier eind 2020 worden besproken.

De belangrijkste risico's (hoge kans op voorkomen en een hoge impact op de organisatie) die bestuurlijke aandacht vragen zijn:

- De risico's in samenhang met de huidige coronacrisis. Ten eerste is er onzekerheid over de ontwikkeling van de kwijtschelding, oninbaar en aantal vervuilingseenheden. Door de coronacrisis ontstaan naar verwachting dalende inkomsten door een toename van faillissementen en ontslagrondes. Deels is dit risico reeds opgevangen door Noorderzijvest, door rekening te houden met een toename van de kwijtschelding en oninbaar met 30% in de tarieven voor 2021 (die deels door inzet van de vrije reserves weer worden opgevangen). Een restrisico blijft ontstaan om dit wellicht niet voldoende is. Daarnaast bestaat ook het risico op uitval van personeel, werkzaamheden die niet uitgevoerd kunnen worden of onvoldoende afstemming c.q. communicatie, met name in de gebiedsprocessen, maar ook intern. Bij de eerste golf zijn deze risico's vooralsnog uitgebleven, op een aantal vertragingen in gebiedsprocessen na. Onzeker is hoe dit zich zal ontwikkelen bij de tweede golf. Door Noorderzijvest is een draaiboek opgesteld hoe te acteren als deze risico's (uitval personeel) zich mochten voordoen.
- Het risico is dat er geen of onvoldoende bestuurlijk draagvlak is voor de uitvoering en of continuïteit van strategische plannen zoals maatregelen voor DV2050, KRW, de omgevingswet, digitalisering of de klimaatmaatregelen. Oorzaken hiervoor kunnen zowel binnen het waterschap (bijvoorbeeld doordat bestuurlijk andere keuzes worden gemaakt) als buiten het waterschap liggen (samenwerkingspartners nemen onvoldoende maatregelen). De ontwikkelingen kunnen

tevens sneller gaan dan verwacht. Een voorbeeld hiervan is de klimaatontwikkeling. Op basis van de ervaringen in afgelopen jaren moeten er wellicht eerder maatregelen worden genomen. Dit alles vraagt om het maken van keuzes, met partners tijdig te overleggen en het nemen van maatregelen in de komende jaren.

- Bij het vaststellen van het jaarplan 2018 is door het algemeen bestuur besloten een kader te stellen aan het schuldenplafond van € 250 miljoen. Het risico bestaat dat voorgenomen investeringen en daarmee de doelen van het waterschap op termijn niet kunnen worden behaald. Bij het bereiken van het maximum zullen bestuurlijke keuzes moeten worden gemaakt.
- Door de huidige lage rentestand is het risico van toekomstige hogere rentelasten aanwezig. Dit geeft een opwaartse druk op de tarieven en/of een beperking van de ruimte voor andere exploitatielasten. Door het volgen van de marktontwikkelingen en inspelen op toekomstige stijgingen wordt dit risico beperkt.
- Operationele risico's kunnen een bestuurlijke impact hebben. Voorbeelden zijn het niet op orde hebben van het watersysteem of het niet nakomen van bestuurlijke afspraken. Het niet adequaat inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen of het niet voldoende bewust zijn van de omgeving bij projecten kunnen eveneens bestuurlijke impact hebben.

Bedrijfsvoering risico's

De ervaring leert dat de meeste bedrijfsvoering risico's min of meer structureel van aard zijn. Desondanks doen zij zich in de praktijk niet veelvuldig voor. Op een enkele uitzondering na is de kans op voorkomen laag ingeschat. Incidenteel doet zich een risico voor zoals het overstromingsrisico bij de regionale keringen, een storm bij de primaire keringen en/of de gevolgen van extreem wateroverlast of juist watertekort. Uit de actualisering van de risico's is er een nieuw risico naar voren gekomen. Dit betreft het risico omtrent de versterking van het Eemskanaal en de bijdrage van Rijkswaterstaat waar momenteel een discussie over gevoerd wordt.

De belangrijkste risico's die mogelijk een toekomstig effect hebben op het weerstandsvermogen zijn:

- **Waterveiligheid:** risico van doorbraak van de primaire of regionale kering met als gevolg overstroming. Door onze keringen op orde te hebben en houden wordt dit risico beperkt.
- **Voldoende en gezond water:** de kosten bodemdaling door aardgaswinning worden op lange termijn niet of onvoldoende vergoed door derden (NAM). Vooralsnog biedt de overeenkomst uit 1983 voldoende financiële waarborgen. Desondanks zal de bestuurlijke discussie hierover in relatie tot het gasbesluit 2018 worden gecontinueerd.
- **Gezuiverd water:** het risico is dat op termijn onvoldoende geld beschikbaar is voor het verwijderen van de buiten gebruik gestelde leidingen. Dit omdat het daarvoor aanwezige fonds onvoldoende rendement oplevert gezien de lage rentestand van dit moment. Dit is een gedeeld risico met het waterschap Hunze en Aa's.
- **Bestuur en organisatie:** een risico is dat medewerkers niet op de goede plaats zitten door toenemende eisen die gesteld worden. Op dit moment loop intern een ontwikkelspoor om hier extra aandacht voor te vragen. Hiervoor is ook in het jaarplan 2021 een bedrag opgenomen.

Naast de risico's die ten laste van het weerstandsvermogen komen, zijn er bedrijfsvoeringsrisico's die ten laste van de post onvoorzien komen. Voorbeelden van dergelijke risico's zijn een breuk in een persleiding, een faillissement van een leverancier, kortdurende uitval van infrastructuur of schade aan eigendommen van derden. In de exploitatiebegroting is hiervoor een post onvoorzien opgenomen.

Deze is echter beperkt van omvang (€ 10.000). Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat er voldoende middelen in de exploitatiebegroting zijn opgenomen om eventuele tegenvallers op te vangen.

Beschikbare vermogen versus omvang risico's

Ultimo boekjaar 2019 bedraagt het beschikbare weerstandsvermogen (na resultaatbestemming) in totaal € 10,5 miljoen. Gesplitst naar de twee taken is dit:

- Watersysteembeheer € 3,6 miljoen
- Zuiveringsbeheer € 6,9 miljoen

In de begroting 2020 is een beroep gedaan op de algemene reserve voor de taak zuiveringsbeheer van € 2,3 miljoen, waardoor de reserve voor zuiveren eind 2020 € 4,6 miljoen op begrotingsbasis is.

De eerder genoemde risico's zijn gewaardeerd (kans maal gevolg in geld). Uit deze waardering blijkt dat de gewenste minimale omvang van het weerstandsvermogen € 3,0 miljoen bedraagt (was € 2,6 miljoen). Hierbij zijn de risico's van doorbraak primaire kering en het niet voldoen aan de vigerende normen voor de primaire kering (programma waterveiligheid en rampenbestrijding) niet meegenomen. De kosten van een grootschalige ramp (overstroming) bij de primaire kering zullen dermate hoog zijn dat ook andere overheden naar verwachting financieel zullen bijdragen. Bij het niet voldoen van de primaire keringen aan de normen wordt een beroep gedaan op het HWBP, waarvoor de waterschapsbijdrage is opgenomen in het jaarplan.

Gesplitst naar de twee taken van het waterschap is voor de taak watersysteem een weerstandscapaciteit wenselijk van € 2,6 miljoen (stijging van 0,5 miljoen) en voor de taak zuivering € 0,4 miljoen (gelijk aan 2020).

In het beleid is vastgesteld dat het weerstandsvermogen mag variëren tussen 0,8 en 1,2 maal de benodigde capaciteit. Voor beide taken in totaal bedraagt de weerstandscapaciteit ultimo 2020 3,5, met name door het overschot voor de taak zuiveren. Per taak is de stand als volgt:

Weerstandsvermogen					
	Beschikbaar	Benodigd	Factor	Overschot c.q. tekort	Vrije ruimte t.o.v. minimum norm (0,8)
Watersysteem	3.590	2.634	1,4	956	1.483
Zuiveren	6.908	407	17,0	6.501	6.582
Totaal	10.498	3.041	3,5		

In het beleid rondom het vermogen is vastgelegd dat er algemene reserves per taak worden aangehouden. Voor de taak zuiveren is hierbij nog geen rekening gehouden met de begrote onttrekking in 2020 van € 2,3 miljoen.

Als rekening wordt gehouden met de minimum norm van 0,8 dan is er een overschot voor watersysteem van bijna € 1,5 miljoen en het overschot voor zuiveren bedraagt € 6,6 miljoen.

Uit een vergelijking van het weerstandsvermogen met andere waterschappen (basis: benchmark Waterschapspeil 2019) blijkt dat de aanwezige weerstandscapaciteit tussen de 1 en 10 keer bedraagt. De meesten zitten tussen 1 en 3 keer. Bij Noorderzijvest bedraagt dit voor beide taken samen 3,5.

2.10 VERBONDEN PARTIJEN

Waterschap Hunze en Aa's

Tussen waterschap Hunze en Aa's en waterschap Noorderzijvest wordt samengewerkt ten aanzien van een aantal benoemde activiteiten op het terrein van de afvalwaterinzameling, afval- waterzuivering, ontwateren en verwerking van slib, laboratoriumwerkzaamheden, het sluiten van (dijk)coupures en de beheerkosten van het fonds oude leidingen. Hiertoe is een gemeenschappelijke regeling aangegaan. Het aandeel van het waterschap Noorderzijvest bedraagt 57%.

Noordelijk Belastingkantoor

Met ingang van 2018 heft en int het Noordelijk Belastingkantoor de waterschapbelastingen voor de waterschappen Wetterskip Fryslân, Hunze & Aa's en Noorderzijvest. Daarnaast heft het Noordelijk Belastingkantoor de gemeentelijke belastingen voor andere gemeenten in Noord Nederland. Het aandeel in de exploitatiekosten bedraagt 13,2%. Vanaf 2021 gaat Noorderzijvest en IT-ondersteuning voor haar rekening nemen.

Het Waterschapshuis

Het Waterschapshuis is opgericht om, vooral op het gebied van Informatie- en Communicatie- technologie, producten te ontwikkelen die voorzien in een brede gezamenlijke behoefte, waarmee samenwerking wordt beoogd tussen waterschappen en andere overheden. Binnen Het Waterschapshuis zijn twee afzonderlijke onderdelen opgezet waarin de collectieve en facultatieve taken zijn ondergebracht. Tussen deze onderdelen is een strikt financiële scheiding aangebracht, zodat waterschappen die niet aan facultatieve taken deelnemen hierover geen financieel risico lopen.

De Nederlandse Waterschapsbank N.V.

Hoofddoelstelling van de Nederlandse Waterschapsbank N.V. is het zo goed en goedkoop mogelijk financieren van de Nederlandse publieke sector. De bank streeft niet naar maximale winst, maar naar een bij het karakter van de bank passend optimaal resultaat. Het waterschap Noorderzijvest is eigenaar van ruim 2% van de aandelen.

N.V. Groninger Monumenten Fonds

De N.V. Groninger Monumenten Fonds is in 2003 door acht partijen opgericht met als doelstelling een wezenlijke bijdrage te leveren aan het in standhouden en beheren van een deel van het cultureel erfgoed in de provincie Groningen. Het waterschap is eigenaar van ruim 9% van de aandelen.

Samenwerking in de waterketen

In 2014 is de samenwerkingsovereenkomst WKGD vastgesteld in de besturen van de gemeenten, waterschappen en waterbedrijven in Groningen en Noord-Drenthe. We hebben actief samengewerkt aan de thema's van het landelijk Bestuursakkoord Water, zoals ook 46 vergelijkbare regio's in het land.

De samenwerkingsovereenkomst heeft ons een bloeiende samenwerking gebracht. In de regio heeft de regiegroep gezorgd voor het ontwikkelen van verschillende activiteiten: gezamenlijk aanbesteden, gezamenlijk meten en monitoren, gezamenlijk gegevensbeheer en het ontwikkelen van de digitale waterketenkaart. In de vijf clusters is op operationeel gebied een diversiteit aan projecten tot stand gekomen. Afvalwaterplannen, opstellen waterkaarten, gezamenlijk aanbesteden, dienstverleningsovereenkomsten en onderzoek naar optimalisatie zijn daar voorbeelden van.

We hebben ons gericht op vier doelen, de 3K+D: Kosten minder laten stijgen, Kwaliteit verbeteren, Kwetsbaarheid verlagen en Duurzaamheid vergroten. Voor wat betreft de kosten minder laten stijgen zijn we met vlag en wimpel geslaagd. Voor de andere drie onderdelen hebben we belangrijke stappen gezet en zijn we goed op weg. Maar hier hebben we tot 2025 nog volop werk aan.

In 2020 start een nieuwe fase. In deze nieuwe fase gaan we de prioriteit verschuiven: Duurzaamheid en Kwetsbaarheidsvermindering zijn de belangrijkste ontwikkelthema's. Voor kwetsbaarheid en duurzaamheid liggen er nog steeds grote opgaven. De tijd die nodig is geweest voor het organiseren van samenwerking en het beslag dat herindelingstrajecten hebben gelegd, maakt dat hier nog veel te doen is. Duurzaamheid wordt in relatie tot de klimaatproblematiek, de Regionale Energie Strategie en de beschikbare zoetwatervoorraad steeds belangrijker en vraagt om meer aandacht, circulair denken en sturing. Hierin gaan we sterker focussen op de voordelen die door de samenwerking zijn te halen. Voor wat betreft de kostenontwikkeling ligt de focus op beheersen.

We delen kennis en ervaringen om van elkaar te leren. We werken samen. We werken tegen de laagst maatschappelijke kosten of liever gezegd tegen de meest verantwoorde maatschappelijke kosten. Omdat we vinden dat we ook de kosten over de langere termijn moeten verdisconteren in projecten. Hierin vindt de samenwerking een belangrijke basis die ook in de komende 5 jaar recht overeind blijft.

We zijn ons bewust dat we werken in een keten en dat iedere organisatie daar afzonderlijk aan bijdraagt. Uiteindelijk leidt dat tot een minder snelle verhoging van lasten voor onze inwoners en bedrijven.

Overige samenwerkingsverbanden

Daarnaast zijn nog enkele samenwerkingsverbanden aangegaan met andere overheden. Een voorbeeld is die voor de aanleg, het beheer, onderhoud en instandhouding van systemen voor de Individuele Behandeling van Afvalwater (IBA's). Verder kan genoemd worden de beheerovereenkomst met betrekking tot zuiveringstechnische werken tussen het waterschap Noorderzijvest en Wetterskip Fryslân en waterschap Drents Overijsselse Delta. Sinds het jaar 2000 zijn afspraken gemaakt over het beheer en de verdeling van kosten. Tenslotte neemt Noorderzijvest deel in de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) en in de Unie van Waterschappen.

3 VASTSTELLEN BEGROTING 2021

Het Algemeen Bestuur van het Waterschap Noorderzijvest:

overwegende dat de ontwerp Begroting 2021 gedurende veertien dagen ter inzage heeft gelegen; gezien het door het dagelijks bestuur van het waterschap Noorderzijvest opgesteld ontwerp van het Jaarplan 2021 d.d. 10 november 2020; gelet op artikel 100 van de Waterschapswet.

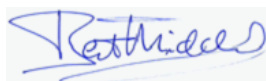
1. Het Jaarplan 2021 van het waterschap Noorderzijvest als volgt vast te stellen:

Naar de programma's van het waterschap:		
Waterveiligheid	€	10.696.000
Voldoende en gezond water	€	22.415.000
Gezuiverd water	€	17.514.000
Bestuur & ondersteuning	€	21.885.000
Totaal generaal	€	72.510.000
naar kosten- en opbrengstensoorten:		
Totaal van de lasten	€	90.023.000
Totaal aan baten zonder omslagen en onttrekking reserve	€	17.513.000
	€	72.510.000
Te dekken door omslagen en heffingen:		
Watersysteem	€	44.529.000
Zuiveren	€	26.061.000
	€	70.590.000
Te dekken door onttrekking algemene reserve zuiveren:	€	1.898.000
Te dekken door onttrekking algemene reserve watersysteem:	€	22.000
	€	72.510.000

2. Kennis te nemen van de meerjarenraming 2022 – 2024;
3. De uit de Begroting 2021 voortvloeiende Tarievennota 2021 vast te stellen;
4. De uit de Begroting 2021 voortvloeiende Belastingverordeningen 2021 vast te stellen;
5. Een verzamelkrediet voor voorbereidingskosten te verstrekken van € 180.000 voor 2021 – 2024;
6. Een krediet van in totaal € 10.561.000 voor de uitvoering van 21 projecten, in de Begroting 2021 gecategoriseerd met de letter "A".

Aldus besloten in de vergadering van het Algemeen Bestuur van het waterschap Noorderzijvest, gehouden op 16 december 2020 te Groningen.

Het Algemeen Bestuur:

Bert Middel, dijkgraaf

Bas Tammes, secretaris-directeur

BIJLAGEN BEGROTING 2021-2024

Bijlage 1: Investeringsplan 2021-2024

Tabel: investeringen in de voorbereidingsfase per thema

x € 1.000		Restant (raming)			Bestedingen	
		2020	2021	2022	2023	2024
2A	Nieuwe projecten	-	180	-	-	-
2A	Overlopende projecten	200	100	100	-	-
3A	Nieuwe projecten	-	-	-	-	-
3A	Overlopende projecten	3.073	2.436	637	0	0
3B	Nieuwe projecten	-	-	-	-	-
3B	Overlopende projecten	1.295	1.064	234	0	0
3C	Nieuwe projecten	-	-	-	-	-
3C	Overlopende projecten	190	80	110	-	-
4C	Nieuwe projecten	-	-	-	-	-
4C	Overlopende projecten	512	462	50	-	-
	Totaal	5.270	4.322	1.131	0	0

Totaal goedkeuring voorbereidende kredieten voor nieuwe projecten 2021 -2024: € 180.000.
Vorbereidende kredieten van overlopende projecten zijn reeds eerder vastgesteld.

Tabel: investeringsplan 2021 – 2024 per jaar/per status A/B/C

Totaal	Restant (raming)			Bestedingen	
	2020	2021	2022	2023	2024
A	0	6.956	4.985	4.475	6.445
B	0	4.956	36.789	96.956	78.622
C	81.715	39.593	21.271	6.913	7.016
Totaal	81.715	51.505	63.045	108.344	92.083

Vaststelling krediet:

- A. Vaststelling krediet bij jaarplan 2021
- B. Apart voorstel in 2020/2021 aan Algemeen Bestuur
- C. Krediet reeds eerder vastgesteld

Tabel: Investeringsplan 2021 – 2024 per project/programma/thema

Thema	Omschrijving	x € 1.000		Restant (raming)					Bestedingen			A/B/C
		Totaal	2020	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024	
1A	Bijdr. Hoogwaterbeschermingsprogramma(N)*	12.400	0	3.100	3.100	3.100	3.100	3.100	3.100	3.100	3.100	A
1A	HWBP project Lauwersmeerdijk	61.404	0	0	1.404	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	B
1A	Westelijke havendam Lauwersoog groot onderhoud	2.000	0	0	0	0	0	0	0	0	2.000	B
1A	HWBP project Delfzijl-Eemshaven	130.929	6.080	148	1.177	0	0	0	0	0	0	C
1A	Veldmetingen	9.535	6.326	400	861	305	420	420	305	420	420	C
1A	Toetsing primaire kering 2016-2023	2.350	410	125	185	0	0	0	0	0	0	C
1A	HWBP project Lauwersmeerdijk(V)	18.174	9.296	5.000	4.296	0	0	0	0	0	0	C
1A	Zorgplicht review primaire keringen	200	154	10	50	94	0	0	94	0	0	C
1A	HWBP Projecten regionale keringen	-	-	950	950	950	950	950	950	950	950	C
1B	Toetsing regionale keringen	75	0	75	0	0	0	0	0	0	0	A
1B	Versterken Eemskanaal kade 2015 - 2019	61.525	9.842	5.000	5.000	0	0	0	0	0	0	C
1B	ZWK Reg.ker. Hoendiep ZZ	3.000	1.100	1.100	0	0	0	0	0	0	0	C
1C	Onderzoek brede waterveiligheidszone	50	0	0	0	0	0	0	0	0	50	A
1C	Optimalisatie/update Modellering Hoogwater	195	60	20	40	0	0	0	0	0	0	C
2A	Tractie (kranen, maaiapparatuur en tractoren en auto's)*	4.000	0	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	A
2A	Freshem	150	0	0	50	50	50	50	50	50	50	A
2A	Onderzoek verzilting bodemdaling zeespiegel	200	0	200	0	0	0	0	0	0	0	A
2A	Terugdringen smalle maaipaden(N)	300	0	75	75	75	75	75	75	75	75	A
2A	Wateraanvoer doorstroming Grunobuurt	125	0	125	0	0	0	0	0	0	0	A
2A	Wateraanvoer Oostelijke stadswijken	150	0	150	0	0	0	0	0	0	0	A
2A	Uitbreiding gemaal HD Louwes(N)	31.036	0	1.236	2.800	14.000	13.000	13.000	14.000	13.000	13.000	B
2A	Klimaatadaptatie	4.200	0	600	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	B
2A	Gemaal de Kobbe Eemshaven uitvoering	625	0	125	500	0	0	0	0	0	0	B
2A	Herstel kades 2e schil	960	0	60	450	450	0	0	450	450	0	B
2A	Maatregelen zandgronden	500	0	0	0	0	0	0	0	0	300	B
2A	Structuurverbetering kleigronden (verv Gouden gr.)	500	0	0	0	0	0	0	0	0	500	B
2A	Uitvoering Deltaprogramma Zoetwater(N)	350	0	0	100	100	150	100	100	150	150	B
2A	Uitvoering oeververdedigingen	1.500	0	500	500	500	0	0	500	500	0	B
2A	Uitvoeringsprogramma peilbesluiten (bestek + realfase)(N)	6.125	0	90	1.410	2.025	2.600	2.600	2.025	2.600	2.600	B
2A	ZWK Dwarsdiep(N)	8.900	0	0	4.940	3.960	0	0	3.960	0	0	B

Thema	Omschrijving	x €1.000	Restant (raming)		Bestedingen				A/B/C
			Totaal	2020	2021	2022	2023	2024	
2A	Gemaal Oldenoord		2.960	0	200	1.160	1.600	0	B
2A	Groot onderhoud spuicomplex Cleveringsluizen		1.200	0	600	250	200	150	B
2A	Koelwaterfabriek(2B)		3.000	0	0	600	800	1.600	B
2A	Uitvoering Deltaprogramma Zoetwater		696	184	184	0	0	0	C
2A	ZWK		18.685	8.035	7.500	535	0	0	C
2A	Peilbesluiten bodemdaling, uitvoeringsprogramma 2017-2021		1.320	660	445	94	0	0	C
2A	Waterstructuurplan Westrand		412	189	96	36	57	0	C
2A	Renovatie 1 stroomkoker + schuiven Cleveringsluis		3.600	57	50	0	0	0	C
2A	Renovatie 1 stroomkoker + schuiven Cleveringsluis(N)		5.400	5.400	1.000	1.030	1.060	1.120	C
2A	Uitbreiding gemaal HD Louwes		1.360	164	164	0	0	0	C
2A	Optimalisatie Onlanden (realisatie)		7.305	7.096	120	1.000	2.000	3.976	C
2A	Ontwikkeling WAM waterkwantiteit		200	100	50	50	0	0	C
2A	Vernieuwen gemaal de Rollen		282	224	224	0	0	0	C
2A	Herinrichting Heiwerdermaar (uitvoering)		1.233	1.133	700	433	0	0	C
2A	Uitvoering oeververdedigingen, programmapien		50	25	25	0	0	0	C
2A	Groot onderhoud spuicomplex Cleveringsluizen		500	100	100	0	0	0	C
2A	Herstel kades 2e schil (N)		300	300	60	240	0	0	C
2A	Terugdringen smalle maaipaden		75	50	50	0	0	0	C
2A	Uitvoeringsprogramma peilbesluit De Deltthe		1.229	1.049	1.129	0	0	0	C
2A	Uitvoeringsprogramma peilbesluiten (bestek + realfase)		690	660	660	0	0	0	C
2A	ZWK Dwarsdiep		2.100	1.860	1.600	260	0	0	C
2A	Onderleider gemaal het Anker		450	380	380	0	0	0	C
2B	Uitvoeren oplossen vismigratie knelpunten(N)		2.200	0	250	1.150	800	0	B
2B	KRW 2016-2021		1.575	0	125	50	700	700	B
2B	KRW vanaf 2022		10.600	0	200	1.000	4.200	5.200	B
2B	Project Zaaigblad en Stenhorsten		500	0	50	200	250	0	B
2B	Verminderen eff effluent a/rwzi Dwarsdiepgebied		1.550	0	100	1.450	0	0	B
2B	Vermind. Landb.w.em (bijdr NZV aan DAW)		4.585	2.851	1.300	710	841	0	C
2B	Kwaliteitsverbetering Paterswoldsemeer		3.607	2.502	2.496	0	0	0	C
2B	Natuurlijke inrichting bovenlopen Eelderdiep		300	280	80	200	0	0	C
2B	KRW oever's 2020-2022		848	648	400	248	0	0	C
2B	Delta-aanpak waterkwantiteit en zoetwater		980	690	190	250	250	0	C

Thema	Omschrijving	Restant (raming)					Bestedingen			A/B/C
		Totaal	2020	2021	2022	2023	2024			
2B	Habitat flora in beek	210	190	80	110	0	0	0	C	
2B	KRW maatregelen waterberging De Bakkerom	0	0	800	0	0	0	0	C	
2B	Realisatie permanente stroming binnen beekprofiel	70	65	30	35	0	0	0	C	
2B	Vispassagevoorziening De Waterwolf	150	150	50	100	0	0	0	C	
2C	Groot onderhoud bruggen (v.a. 2019)	4.306	0	100	2.685	1.521	0	0	B	
2C	Restauratie cultuurhistorische monumenten(N)	1.542	0	420	200	200	722	0	B	
2C	Groot onderhoud bruggen (v.a. 2018)	1.507	87	50	0	0	0	0	C	
2C	Groot onderhoud bruggen (v.a. 2019)(N)	1.685	1.585	1.585	0	0	0	0	C	
2C	Restauratie cultuurhistorische monumenten	100	25	25	0	0	0	0	C	
2C	Monitoring Vaarwegen	135	95	75	10	10	0	0	C	
3A	RWZI Westerkwartier nieuwbouw zuivering(N;3A)	31.206	0	0	7.368	15.763	8.075	0	B	
3A	Vervangen leiding Groningen-Garmerwolde	13.300	0	100	950	7.250	5.000	0	B	
3A	Renovatie rioolgemaal fase 4 vanaf 2019	1.050	1.026	50	100	400	400	0	C	
3A	Onderzoek naar 10 risicovolle leidingen	400	89	89	0	0	0	0	C	
3A	Aanleg persleiding Garmerwolde Eemshaven incl gemaal	3.150	1.050	200	850	0	0	0	C	
3A	Vervanging leiding Bedum-Onderdendam	450	450	300	150	0	0	0	C	
3B	Vervangen procesautomatisering RWZI's(vanaf 2019)(N)	721	0	0	721	0	0	0	B	
3B	Onderzoek medicijnresten RWZI Garmerwolde(N)	4.140	0	0	440	2.500	1.200	0	B	
3B	GO slijbgingstanks GW	1.200	0	200	400	300	300	0	B	
3B	RWZI Westerkwartier nieuwbouw zuivering(N;3B)	13.623	0	0	3.260	6.837	3.525	0	B	
3B	Koelwaterfabriek(3B)	4.000	0	0	1.000	1.000	2.000	0	B	
3B	KRING 2 Winsum	400	0	0	0	0	400	0	B	
3B	Vervangen procesautomatisering RWZI's(vanaf 2019)	1.200	279	250	29	0	0	0	C	
3B	Energie neutraal 2025 (reeds verstrekt)	1.300	1.092	150	225	225	150	0	C	
3B	Aanleg zonneparken bij RWZI's	2.700	1.509	800	100	0	0	0	C	
3B	Onderzoek medicijnresten RWZI Garmerwolde	300	210	150	60	0	0	0	C	
3B	Inrichting Centrale Informatiekamer CIK	200	190	135	55	0	0	0	C	
3B	Vervangen meetapparatuur RWZI Garmerwolde	0	0	0	250	0	0	0	C	
3C	Realisatie slibbehandeling RWZI Garmerwolde (fase 2, droging/transport)(N)	1.200	0	0	600	600	0	0	B	
3C	Vervanging filterpersen RWZI Garmerwolde	8.324	3.412	2.000	984	0	0	0	C	
4A	WBP 2022 - 2027	90	0	90	0	0	0	0	A	
4A	Verkiezingen 2024(N)	70	0	0	0	0	70	0	A	

Thema	Omschrijving	Restant (raming)					Bestedingen			A/B/C
		Totaal	2020	2021	2022	2023	2022	2023	2024	
4A	Waarhuis Schouwerzijl	81	0	81	0	0	0	0	0	A
4A	WBP 2022-2027	175	110	110	-	-	-	-	-	C
4A	Verkiezingen 2023	430	360	70	70	220	0	0	0	C
4C	Digitale innovatie	50	0	50	0	0	0	0	0	A
4C	Gegevensbeheer en infosystemen onder architectuur(N)	500	0	0	0	0	0	0	500	A
4C	Vernieuwing infrastructuur buitenlokalities	200	0	0	0	0	0	0	200	A
4C	Vervanging laptops en tablets	310	0	0	0	310	0	0	0	A
4C	Vervanging Netwerk	900	0	0	0	200	0	0	700	A
4C	Vervanging SAN	700	0	0	0	0	0	0	700	A
4C	Vervanging skype naar Teams	60	0	60	0	0	0	0	0	A
4C	Huisvesting (Livestream)	150	0	150	0	0	0	0	0	A
4C	Huisvesting (uitvoering)	2.300	0	1.800	250	250	0	0	0	A
4C	Implementatie E-HRM	100	16	16	0	0	0	0	0	C
4C	Gegevensbeheer en infosystemen onder architectuur	1.821	1.821	821	500	500	0	0	0	C
Totaal		547.754	81.715	51.505	63.045	108.344	92.083			

*Voor deze kredieten geldt dat gelijktijdig met het jaarplan alleen de besteding 2021 wordt vastgesteld.

Toelichting: A investeringen 2021 - 2024

Bijdrage Hoogwaterbeschermingsprogramma

Landelijk is afgesproken dat vanaf 2011 de kosten van de maatregelen vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma voor 50% betaald worden door de waterschappen en 50% door het Rijk. Jaarlijks dragen de waterschappen hiervoor in totaal € 195 miljoen aan bij. Het aandeel dat elk waterschap hieraan bijdraagt is bepaald op basis van oppervlakte beheergebied en inwoneraantal. De bijdrage van Noorderzijvest voor het jaar 2021 bedraagt € 3,1 miljoen.

Toetsing regionale keringen

Het Waterschap is verantwoordelijk voor de waterveiligheid binnen haar beheersgebied. In dat kader heeft het Waterschap als taak de regionale waterkeringen periodiek te toetsen aan de actuele normen. Met het uitvoeren van de toetsing van de regionale waterkeringen wordt uitwerking gegeven aan artikel 3.2 van de Provinciale Omgevingsverordening (POV) en het bepaalde in de Waterwet over de regionale waterkeringen. De veiligheidsbeoordeling zal intern door het waterschap worden uitgevoerd.

Onderzoek brede waterveiligheidszone

In 2021 wordt samen met andere overheden, organisaties en terreinbeheerders onderzoek gedaan naar een brede waterveiligheidszone. Daarbij gaat het om het inventariseren van de nu aanwezige landschapselementen, zoals kwelders, slaperdijken, watergangen, erfgoed en het landgebruik en hoe die in de toekomst klimaatbestendige bij kunnen dragen aan de waterveiligheid.

Tractie (kranen, maaiapparatuur, tractoren en auto's)

Jaarlijks opgenomen krediet voor de aanschaf c.q. vervanging van tractoren, kranen, maaiapparatuur en overige aanbouwapparatuur ten behoeve van het beheer en onderhoud van onze keringen en watersystemen.

Freshem

Freshem is een project waarbij een vlakdekkend 3D beeld wordt gemaakt van de zoet-zoutgrens in de ondergrond. Dit wordt gedaan met elektromagnetische metingen vanuit een helikopter die in banen over ons gebied vliegt. Dit levert meer inzicht op in de grenzen van ons zoetwatersysteem. Met deze informatie kunnen antiverziltingsmaatregelen doelgerichter worden ingezet en kunnen zoetwaterbronnen beter beheerd worden. Het project wordt uitgevoerd voor de gehele Nederlandse kustzone waardoor er veel partijen deelnemen. De kosten van dit project voor Noord-Nederland bedragen circa € 5,5 miljoen, waarvan 50% vanuit het Deltafonds gefinancierd wordt. Het aandeel van Noorderzijvest bedraagt naar verwachting maximaal € 200.000.

Onderzoek verzilting bodemdaling zeespiegel

De zeespiegelstijging verhoogt de drijvende kracht van de verzilting in ons beheergebied. Zoute kwel en de afname van de beschikbaarheid van zoet water in de wortelzone van gewassen is hiervan het gevolg. In ons beheergebied is geografische variatie van deze effecten. Door onderzoek brengen we de reikwijdte en de snelheid van het verziltingsproces in ons beheergebied in beeld. Eveneens onderzoeken we welke de invloed van de bodemdaling door aardgaswinning is op dit proces. Dit is de basis waarmee vervolgens het waterschap de strategie en de benodigde maatregelen in het waterbeheer ten aanzien van de verzilting op doelgerichte wijze gaat vaststellen.

Terugdringen smalle maaipaden

Uit de RI&E volgt dat werken met machines langs smalle maaipaden het grootste risico is dat ons waterschap kent. Immers, een ongeval met een zware machine langs een watergang kan vrij snel fatale/grote gevolgen hebben. Er wordt een meerjarenplan gemaakt om aan te geven hoe we dit kunnen oplossen en een eerste stap met uitruil en/of aankoop van grond. Uitgangspunt van het meerjarenplan moet zijn een vermindering van smalle maaipaden in 2030 naar maximaal 5 kilometer.

Wateraanvoer doorstroming Grunobuurt

Om de waterkwaliteit in de westelijke stadsbuurten van de grunobuurt en stadspark in Groningen te verbeteren worden er aanpassingen verricht aan het watersysteem en de technische installaties. Hierdoor zal de wateraanvoer en waterafvoer verbeteren.

Wateraanvoer Oostelijke stadswijken

Om de waterkwaliteit in de oostelijke stadsbuurten van Noorddijk in Groningen te verbeteren worden er aanpassingen verricht aan het watersysteem. Hierdoor zal de wateraanvoer en waterafvoer verbeteren.

WBP 2022 - 2027

De extra besteding, opgevoerd in dit jaarplan, betreft een bijstelling van het in 2019 vastgestelde krediet.

Verkiezingen 2024(N)

Op grond van landelijke afspraken wordt vanaf 2019 jaarlijks een bedrag in de begroting/ meerjarenraming gereserveerd voor een bijdrage in de kosten aan de gemeenten voor het organiseren van de verkiezingen in 2024.

Waarhuis Schouwerzijl

Het waarhuis Schouwerzijl is vanbinnen verouderd. Om het voor nieuwe bewoners bewoonbaar te maken, wordt het sanitair gemoderniseerd. Tegelijkertijd vormt de huidige trap een veiligheidsprobleem. Deze trap wordt aangepakt en veilig gemaakt voor nieuwe bewoners. Door de nieuwe huurders wordt momenteel een plan gemaakt, waarbij zij ook subsidies willen verwerven, om het totaal van het waarhuis te verbeteren.

Digitale innovatie

Voor het inzetten van nieuwe digitale ontwikkelingen zoals Artificial Intelligence en Machine Learning is kennis nodig om mee te kunnen experimenteren en in onze bestaande processen te kunnen integreren.

Gegevensbeheer en infosystemen onder architectuur(N)

Bij de verschillende processen zijn veel applicaties in gebruik. Omdat werkzaamheden elkaar raken, wisselen we informatie tussen applicaties uit. De koppelingen die we hierbij nu gebruiken zijn vaak 1 op 1 koppelingen tussen twee applicaties. Als gevolg van nieuwe ontwikkelingen neemt de behoefte aan uitwisseling en combinatie van informatie alleen maar toe. We hebben daarom een standaard manier nodig voor het uitwisselen van informatie, binnen de organisatie en met derden. Daarvoor zetten we middleware architectuur op.

Vernieuwing infrastructuur buitenlokaties

De modems en andere randapparatuur bij de gemalen en pompinstallaties worden iedere 5 jaar vernieuwd.

Vervanging laptops en tablets

De laptops en tablets worden iedere 3 jaar vernieuwd vanwege economische en ook technische levensduur.

Vervanging Netwerk

De netwerkkapparatuur op kantoor moet iedere 5 jaar worden vernieuwd vanwege economische en ook technische levensduur.

Vervanging SAN

De servers waar onze software op draait en data wordt opgeslagen wordt iedere 5 jaar vervangen vanwege de economische en ook technische levensduur.

Vervanging skype naar Teams

Skype wordt volgend jaar niet meer ondersteund door Microsoft. De opvolger is Microsoft Teams. Dat betekent dat onze telefonie en berichten anders moet worden ingericht. Tegelijkertijd wordt Teams nog professioneler in onze organisatie ingezet.

Huisvesting (Livestream)

In het kader van de digitale toegankelijkheid, worden de openbare AB vergaderingen rechtstreeks uitgezonden middels live streaming en ondertiteld. Ook kunnen bijeenkomsten achteraf nog worden bekeken. Voor een live stream worden diverse camera's op locatie geplaatst en wordt een internetverbinding tot stand gebracht. Zo kunnen de live beelden verzonden worden naar de burgers. Doordat er op locatie ook techniek voor de regie aanwezig is, kunnen de beelden worden gecombineerd met bijvoorbeeld presentaties, vergaderstukken (koppeling met iBabs) en de stemprocedures.

Huisvesting klimaatinstallatie (uitvoering)

In 2021 wordt de verouderde klimaatinstallatie vervangen. Daarbij wordt een verdere verduurzaming van het kantoor gerealiseerd en wordt de kwaliteit van het binnenklimaat verbeterd.

Bijlage 2: Jaarplan naar kosten- en opbrengstensoorten

Nummer kosten-soort	Omschrijving	Jaarplan 2021	Jaarplan 2020	Rekening 2019	Nummer kosten-soort	Omschrijving	2021	Jaarplan 2020	Rekening 2019
401	Rentelasten	3.849	4.762	4.544	800	Rentebaten	144	97	130
402	Afschrijvingen	20.835	20.628	17.843	810	Dividenden	500	500	433
	sub-totaal kapitaallasten	24.684	25.390	22.388	820	Baten personeelskosten	799	962	1.171
410	Sal. huidig pers. en bestuurders	20.174	19.555	17.407	830	Opbrengst werken voor derden	12.372	11.320	12.092
411	Uitk. voormalig pers. en best.	416	235	318	840	Opbrengst eigendommen	54	50	124
412	Sociale lasten	5.659	5.329	4.767	850	Waterschapsbelastingen	70.595	69.674	65.318
413	Overige personeelskosten	1.822	1.787	1.397	860	Bijdragen van derden	207	207	704
414	Personeel van derden	950	1.304	2.469	870	Onttrekkingen aan voorzieningen	347	215	661
	sub-totaal personeelskosten	29.020	28.211	26.359	880	Onttrekkingen aan reserves	96	40	1.966
420	Gebruiksgoederen	1.123	1.209	1.536	890	Doorberekeningen aan projecten	2.988	3.509	2.663
421	Verbruiksgoederen	5.258	4.234	4.406		Onttrekking reserves tbv tarieven	1.920	2.280	
422	Energie en water	3.803	4.049	2.973					
423	Huren, pachten en rechten	732	817	723					
424	Verzekeringen	389	376	340					
425	Belastingen	178	178	174					
426	Onderhoud door derden	9.604	9.493	8.317					
427	Ovg diensten door -/bijdr. aan derden	15.223	14.888	14.746					
	sub-totaal goederen en diensten	36.310	35.244	33.215					
460	Toevoegingen aan voorzieningen			586					
440	Onvoorzien	10	10						
451	Betalingsverschillen								
	Nagekomen lasten								
	Voordelig resultaat			2.715					
	Totaal generaal	90.024	88.854	85.263		Totaal generaal	90.024	88.854	85.263

Bijlage 3: Kostenverdeelstaat / verdeling netto lasten

KOSTEN - EN OPBRENGSTENVERDEELSTAAT JAARPLAN 2021					in € 1.000
Kosten- en opbrengstsoorten	1. Waterveiligheid	2. Voldoende & gezond water	3. Gezuiverd water	4. Bestuur & onder- steuning	2021
LASTEN					
40 Kapitaallasten	6.850	8.244	8.384	1.206	24.684
41 Personeelskosten	3.606	8.269	4.777	12.368	29.020
42 Goederen en diensten	951	9.261	15.609	10.489	36.310
43 Toevoegingen voorz.	-	-	-	-	-
44 Onvoorzien	-	-	-	10	10
46 Toevoegingen voorz.	-	-	-	-	-
Totaal Lasten	11.407	25.774	28.770	24.073	90.023
BATEN					
80 Rentebaten	-	-	-	144	144
81 Dividenden	-	-	-	500	500
82 Baten Personeelslasten	247	332	-	221	799
83 Opbr. werken voor derden	32	800	10.614	926	12.372
84 Opbrengst eigendommen	-	-	4	50	54
86 Bijdragen van derden	77	130	-	-	207
87 Onttrekkingen voorziening	-	-	-	347	347
88 Onttrekking reserves	57	40	-	-	96
89 Geactiveerde lasten	299	2.058	637	-	2.994
Totaal Baten	712	3.359	11.255	2.187	17.513
Te dekken	10.696	22.415	17.514	21.885	72.511

VERDELING SALDOKOSTEN PER PROGRAMMA NAAR TAAK					
in € 1.000	1. Waterveiligheid	2. Voldoende & gezond water	3. Gezuiverd water	4. Bestuur & Organisatie	Saldo
Watersysteem	10.664	22.250	86	11.551	44.551
Zuiveren	32	165	17.428	10.334	27.959
Totaal	10.696	22.415	17.514	21.885	72.510

Bijlage 4: Overzicht kengetallen

1	Kwaliteit taakuitoefening (kernindicatoren Waterschapspeil)	Waterschap Noorderzijvest	Waterschapsspiegel 2020 (rekening 2019)
a	Lengte van de primaire waterkeringen (HWBP-projecten) die in de uitvoeringsfase zitten	0 km (van 20 km)	2 km (van 12 km)
b	Lengte van de getoetste regionale waterkeringen dat aan de normen voldoet	340 km (van 451 km)	6.937 km (van 9.518 km)
c	Aandeel van het beheergebied dat voldoet aan de normen ter voorkoming van wateroverlast	75,0%	74,0%
d	Aandeel van de meetpunten waar het oppervlaktewater voldoet aan de normen voor prioritaire en gevaarlijke stoffen (fosfor en stikstof, stand 2015)	46,2%/80,0%	46,0%/53,2%
e	De "zuiveringsprestatie", de mate waarin zuurstof-bindende stoffen, fosfaat en nitraat uit het afvalwater worden verwijderd; stand 2019 (2018)	86,8 (86,3%)	88,1% (88,4%)

2	Investeringsuitgaven	Jaarplan 2021	Jaarplan 2020	Jaarrapportage 2019	Waterschaps- spiegel 2020
a	Netto investeringsuitgaven	47,4 mln.	69,2 mln	39,4 mln.	702,9 mln.
b	EMU-SALDO	-29,0 mln.	-51,1 mln	- 21,9 mln	n.b.

3	Financiële positie	Jaarplan 2021	Jaarplan 2020	Jaarrapportage 2019	Waterschaps- spiegel 2020
a	Netto schuld quote (vaste en vlottende schulden +/- vorderingen / totale opbrengsten) (definitie Unie)	Geen balans	Geen balans	226%	n.v.t.
b	Netto schuld quote (vaste leningen / belasting-opbrengsten) (definitie waterschapspeil)	342%	206%	318%	261%
c	Rentegevoeligheid (effect 1% hogere rente over het financieringsstekort)	0,1 mln.	0,5 mln	n.v.t.	n.v.t.
d	Weerstandsvermogen (capaciteit / benodigd)	3,5	3,8	4,2	2,4
e	Saldo baten en lasten (resultaat voor bestemming)	-1,9 mln.	-2,3 mln	-2,7 mln.	n.v.t.
f	Kapitaallasten als percentage van de totale kosten (afschrijving en externe rente / totaal-lasten)	27,4%	27,7%	29,5%	25,1%

4	Lastenontwikkeling	Jaarplan 2021	Jaarplan 2020	Waterschaps- spiegel 2019 (rekening 2018)
a	Hoogte lastendruk meerpersoonshuishouden met eigen woning in vergelijking met landelijk gemiddelde	€ 422	€ 410	€ 334
b	Stijging lastendruk meerpersoonshuishouden met eigen woning in vergelijking met landelijk gemiddelde	2,9% (t.o.v. 2020)	5,4% (t.o.v. 2019)	3,7% (t.o.v. 2019)
c	Hoogte lastendruk agrarische bedrijven in vergelijking met landelijk gemiddelde	€ 3.797	€ 3.649	€ 3.484
d	Stijging lastendruk agrarische bedrijven in vergelijking met landelijk gemiddelde	4,1% (t.o.v. 2020)	11,30% (t.o.v. 2019)	8,6% (t.o.v. 2019)

Bijlage 5 KPI's Jaarplan 2021 (2022 - 2024)

PROGRAMMA	Waterveiligheid		
THEMA	1A en 1C Primaire Waterveiligheid en calamiteiten		
DOEL	Het voorkomen van overstromingen tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten.		
TACTISCH DOEL	In 2050 voldoen alle primaire keringen aan de waterveiligheidsnormering (totaal 65km)	Keringen in voldoende staat van onderhoud, volgens onderhoudsplan.	Zorgplicht op orde (dwz: jaarlijkse rapportage waterveiligheid, jaarlijkse calamiteitenoefening, jaarlijkse rapportage HUP/VUP, realisatie activiteiten waterkering beheerplan en verbeterplan zorgplicht)
INDICATOR	Aantal KM dat voldoet: 2021: > 11 km 2022: ? 2023: ? 2024: ?	Staat van onderhoud volgens onderhoudsplan: 2021: 100% 2022: 100% 2023: 100% 2024: 100%	Zorgplicht op orde: 2021: 90% 2022: 95% 2023: 100% 2024: 100%

PROGRAMMA	Waterveiligheid			
THEMA	1B Regionale waterveiligheid			
DOEL	Voldoen aan de veiligheidsnormen voor de regionale keringen.			
TACTISCH DOEL	In 2023 zijn minimaal 12 van de relevante 15 (=80%) acties uit het waterkeringsbeheerplan voor regionale waterveiligheid uitgevoerd.	Uiterlijk in 2023 zijn alle aangewezen regionale keringen en in liggende kunstwerken getoetst (=100%)	Uiterlijk in 2025 zijn alle 7 DV2050 maatregelen inzetbaar	150 km watergang (excl. boezem) per jaar door de eigen dienst baggeren, conform uitvoeringsplan
INDICATOR	Aantal acties uit waterkeringsbeheerplan uitgevoerd: 2021: 5 2022: 8 2023: 12 2024: 13	% getoetste regionale keringen en inliggende kunstwerken: 2021: 10% 2022: 30% 2023: 100% 2024: 100%	Aantal DV2050 maatregelen inzetbaar: 2021: 3 2022: 5 2023: 6 2024: 7	Aantal km watergang (exclusief boezem) gebaggerd door eigen dienst: 2021: 150 2022: 150 2023: 150 2024: 150

PROGRAMMA		VOLDOENDE EN GEZOND WATER												
THEMA		2A KLIMAAT ADAPTIEF WATERSTEEEM												
DOEL		Een klimaatbestendig en robuust watersysteem dat bestand is tegen extreme waterhuishoudkundige situaties ten gevolge van grote hoeveelheden neerslag, droogte en extreme hitte.												
TACTISCH DOEL	Basis van het watersysteem is op orde											Aanpak tegengaan droogte en verzilting		
INDICATOR	Voldoen aan acties Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie											Uitvoeren acties Deltaprogramma Zoet Water (aantal)		
Beheer en onderhoud assets volgens de opgestelde onderhoudsbeheerplannen:	a) Het samen met gemeenten uitvoeren van klimaatstress testen wateroverlast, droogte, overstroming en hittestress (in aantal of %)											a) Uitvoeren acties Deltaprogramma Zoet Water (aantal)		
	Doel-Indicator	t/m 2020	2021	2022	2023	2024	Na 2024	Doel-Indicator	t/m 2020	2021	2022	2023	2024	Na 2024
12 km/jaar	---	7	---	---	---	---	---	7	4	2	3	2	2	2
b) Het samen met gemeenten voeren van risicodialogen klimaat effecten (in aantal of %)													b) Samen met derden uitwerken wijze waterverdeling Jisselmeer (ja/nee)	
Doel-Indicator	t/m 2020	2021	2022	2023	2024	Na 2024	Doel-Indicator	t/m 2020	2021	2022	2023	2024	Na 2024	
12 km/jaar	---	1	6	---	---	---	7	X	X	---	---	---	---	
c) Het samen met derden opstellen van een regionaal uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie (2021-2030) (ja/nee)													c) Opstellen plan wijze van omgaan met verzilting (ja/nee)	
Doel-Indicator	t/m 2020	2021	2022	2023	2024	Na 2024	Doel-Indicator	t/m 2020	2021	2022	2023	2024	Na 2024	
15 km/jaar	---	---	X	X	---	---	15	---	X	X	X	---	---	
d) Effecten bepalen van nieuwe KNMI klimaatscenario's op watersysteem (ja/nee)														
Doel	t/m 2020	2021	2022	2023	2024	Na 2024	Doel	t/m 2020	2021	2022	2023	2024	Na 2024	
12 km/jaar	---	---	X	X	---	---	12	---	---	X	X	---	---	
e) Vergroten bewustzijn bij derden en burgers van effecten klimaatverandering door communicatie en stimulering														
Doel	t/m 2020	2021	2022	2023	2024	Na 2024	Doel	t/m 2020	2021	2022	2023	2024	Na 2024	
98.500 ha	---	5.600 ha	10.000 ha	10.000 ha	12.000 ha	12.000 ha/3 jr	98.500 ha	X	X	X	X	X	X	

PROGRAMMA	Waterveiligheid		
THEMA	2B Waterkwaliteit		
DOEL	Uiterlijk in 2027 hebben alle 15 waterlichamen de goede chemische toestand en het Goed Ecologisch Potentieel volgens de KRW-normen bereikt		
TACTISCH DOEL	Voor 2022 zijn alle maatregelen uit het huidige maatregelenpakket (SGBP 2016; inclusief DAW) uitgevoerd	In 2027 zijn alle maatregelen uit het maatregelenpakket 2022-2027 (SGBP 2022; inclusief DAW-impuls) uitgevoerd	Van elke natuurvriendelijke oever (NVO) >150 m wordt elk jaar een derde van de oeverlengte gemaaid volgens de beschrijving in het Beheer- en Onderhoudsplan (BOP) Van elke NVO <150 m wordt eenmaal per 3 jaar de gehele oeverlengte gemaaid volgens de beschrijving in het (BOP)
INDICATOR	Aantal maatregelen uit SGBP 2016 per 31 december in uitvoering, gerealiseerd of gefaseerd naar SGBP 2022) 2021: gerealiseerd: 68 (3 gefaseerd) 2022: in voorbereiding: pm 2023: uitvoering (pm) gerealiseerd (pm) 2024: uitvoering (pm) gerealiseerd (pm)	Aantal maatregelen uit SGBP 2016 per 31 december in uitvoering of gerealiseerd: 2021: in voorbereiding 2022: in voorbereiding 2023: uitvoering (pm) gerealiseerd (pm) 2024: uitvoering (pm) gerealiseerd (pm)	Aantal km NVO's gemaaid volgens BOP: 2021: 23 km 2022: 26 km 2023: 30 km 2024: pm

PROGRAMMA	Voldoende en gezond water		
THEMA	2C Vaarwegen en recreatie		
DOEL	We dragen bij aan het kenmerkende karakter van de regio door het faciliteren van de bereikbaarheid, het recreatief (mede)gebruik van onze eigendommen, alsook het zichtbaar maken van ons cultuurhistorisch erfgoed.		
TACTISCH DOEL	Aantal (55) hoog geprioriteerde bruggen gerenoveerd	Vaarwegen voldoen aan de vereiste diepte en vaarbewegingen worden gemonitord (%)	Aantal (41) monumenten in goede staat verkeerbaar en dat zichtbaar is in het gebied (bijvoorbeeld door openstelling voor het publiek of het plaatsen van borden)
INDICATOR	Aantal gerenoveerde bruggen: 2021: 27 2022: 15 2023: 6 2024: 7	% voldoen aan de vereiste diepte en vaarbewegingen gemonitord: 2021: 50% 2022: 65% 2023: 80% 2024: 95%	Aantal monumenten zichtbaar in het gebied: 2021: 10 2022: 20 2023: 30 2024: 41

PROGRAMMA	Gezuiverd Water		
THEMA	3A Inzameling & Transport		
DOEL	Zorgvuldig en efficiënt transport van afvalwater door middel van goed onderhouden rioolgemalen en (pers)leidingen.		
TACTISCH DOEL	Voldoen aan de met gemeente afgesproken afnameverplichting. In 95% van de gevallen wordt hieraan voldaan.	Persleiding – In 2019 wordt er onderzoek gedaan naar de TOP10 Risicoleidingen. Op basis hiervan wordt een plan opgesteld, zodat de risico's tot een aanvaardbaar minimum wordt gebracht.	Uitvoering geven aan het Regionaal Waterketenakkoord 2020-2025..
INDICATOR	Voldoen aan de afnameverplichting: 2021: 85% 2022: 90% 2023: 95% 2024: 95%	Voldoen aan aanvaardbare afbreukrisico: 2021: 75% 2022: 80% 2023: 90% 2024: 90%	Proces: 2021: Er wordt gewerkt aan de afgesproken uitwerking 2022: idem 2023: idem 2024: idem

PROGRAMMA	Gezuiverd water		
THEMA	3B Waterzuiveren		
DOEL	Het lozen van duurzaam en efficiënt gezuiverd afvalwater dat voldoet aan de gestelde normen.		
TACTISCH DOEL	Voldoen aan het maximale nalevingspercentage van 100%. Jaarlijks voldoen alle rwzi's aan de opgelegde lozingsnormen voor het effluent.	Optimaliseren van de zuiveringsprestatie. Beoordeeld op CZV, Fosfaat en Stikstofverwijdering.	Onderzoek uitvoeren naar verwijderen van organische microverontreinigingen, waaronder medicijnresten door rwzi's.
INDICATOR	Voldoen aan opgelegde lozingsnormen: 2021: 100% 2022: 100% 2023: 100% 2024: 100%	% verwijderd CZV, Fosfaat en Stikstof: 2021: 86% 2022: 87% 2023: 88% 2024: 88%	Proces: 2021: Start RWZI Garmerwolde 2022: Voortzetting onderzoek 2023: Voortzetting onderzoek 2024: Afronding onderzoek

PROGRAMMA	Gezuiverd water		
THEMA	3C Slibverwerken		
DOEL	Op duurzame en kosten efficiënte wijze verwerken van het geproduceerde zuiveringsslib.		
TACTISCH DOEL	Optimaliseren van het slibkoek drogestofpercentage na gereedkomen van de nieuwe filterpersinstallatie.	Optimaliseren van benodigde hulpstoffen bij de slibontwatering op grond van de specifieke dosering.	Reductie van de specifieke slibhoeveelheid uitgedrukt t.o.v. de geleverde zuiveringsprestatie.
INDICATOR	Drogestofpercentage slibkoek: 2021: 26% 2022: 26% 2023: 26% 2024: 26%	Dosering hulpstoffen per gram/kg: 2021: 7,7 2022: 7,5 2023: 7,2 2024: 7,0	Kilogram per verwijderde i.e.: 2021: 12,5 2022: 12,0 2023: 11,5 2024: 11,3

PROGRAMMA	Algemeen		
THEMA	Duurzaamheid, energie en innovatie		
DOEL	Noorderzijvest levert een evenwichtige bijdrage aan de nationale doelen op het gebied van CO₂-reductie en circulariteit: -> in 2050 95% minder uitstoot broeikasgassen t.o.v. 1990, in 2030 49% minder CO₂-uitstoot ten opzichte van 1990 -> Nederland circulair in 2050, 50% minder gebruik primaire grondstoffen in 2030. Innovaties helpen ons in de volle breedte van de organisatie om zichtbaar te zijn en om slimmer en goedkoper te werken¹.		
TACTISCH DOEL	We zijn energieneutraal in 2025, werken verder aan klimaatneutraliteit waarin we bijvoorbeeld ook de uitstoot van broeikasgassen op zuiveringen compenseren².	Tactisch circulair doel in delen: deel 1: vaststellen kader en programma circulair waterschap. deel 2: uitvoeren programma met mijlpalen	Automatiseren en systematiseren van Energiezorg en broeikasgasmanagement per 2022.
INDICATOR	Ergieneutraliteit (EN), Klimaatneutraliteit (KN) 2021: 50% EN, 25% KN 2022: 75% EN, 30% KN 2022: 100% EN, 35% KN 2023: ntb 2024: ntb	Proces: 2021: Programma naar een circulair waterschap vastgesteld, met nieuwe KPI's 2022: (ntb, KPI's uit vastgesteld programma) 2023: Idem 2024: Idem	Proces: 2021: CO₂-management (systeem) geïmplementeerd 2022: Energiezorg en broeikasgasmanagement volledig operationeel 2023: ntb 2024: ntb

¹ Innovaties zijn een middel, geen doel op zich. Benoemen van tactische doelen en indicatoren op innovaties maakt innovaties juist tot doel, niet tot middel. Het willen behalen van tactische doelen en indicatoren van (alle) andere thema's leidt uit zichzelf tot innovaties.

² Het programma naar klimaatneutraliteit moet nog worden gemaakt en vastgesteld, de genoemde percentages bij de indicatoren volgen uit bestaande en reeds vastgestelde maatregelen. Voor 2023 en 2024 volgen de indicatoren uit nu nog vast te stellen programma.

